

XXXII. Országos Tudományos Diákköri Konferencia
Had- és Rendészettudományi Szekció
Budapest, 2015. április 15-17.
Nemzeti Közszolgálati Egyetem
Hadtudományi és Honvédtisztképző Kar

Az iskolai erőszak Magyarországon- helyzetértékelés és megoldási javaslatok

Jelige: Micandrus

2014. április

"Mert megmagyarázni én is meg tudom, de azt hiszem, ahhoz, hogy ezt megértsem, meg kellene értenem azt, hogy miért kell megfenyegetni a csigabigát házának összezúzásával, amennyiben az nem tesz eleget abbéli óhajunknak, hogy kidugja a szarvát; és azt is meg kellene értenem, hogy kis Bence miért számíthat jó nagy zakóra a mamájától, amiért gyermeki kíváncsiságától hajtva fekete lett, mivel belebújt abba a bizonyos kormos kemencébe; sőt azt is, hogy miért jön utánam édesanyám tetteleg bántalmazni – büntetőjogilag könnyű testi sértést alkalmazni velem szemben –, ha végre van egy kis időm, és sundán- bundán lejutok a pincébe egy kis vajcsipegetésre. Lám-lám, népköltészetünk is tele van agresszióval."¹

¹<http://beszelo.c3.hu/cikkek/csigabiga%E2%80%A6>

I. Az iskolai agresszió, erőszak jelensége hazánkban	4
I.I. BEVEZETÉS	4
I.II. HIPOTÉZIS	5
I.III. AZ ERŐSZAK FOGALMA	5
I. IV. AZ AGRESSZIÓ FOGALMA	6
I.V. AZ AGRESSZIVITÁS MEGJELENÉSE AZ ISKOLÁBAN SZEMÉLYEK KÖZÖTTI CSOPORTOSÍTÁSA SZERINT	7
I. VI. AZ ERŐSZAKOS CSELEKMÉNYEK SÉRTETTJEI AZ ELKÖVETŐ ÉS A KÖZÖTTÜK LÉVŐ "ELŐTÖRTÉNET" SZERINT	7
I. VII. AZ AGRESSZIÓ FAJTÁI	7
I. VIII. HELYZETKÉP A MAGYAR ISKOLÁKBAN ZAJLÓ ERŐSZAKRÓL (KUTATÁSOK ALAPJÁN).....	7
a.) Az iskolai erőszak formái	9
b.) Az iskolán belüli erőszak helyszínei	13
c.) Az iskolán belüli erőszak mértéke	15
d.) Az intézmény lehetséges visszajelzései az iskolai agresszióra	16
I.IX. INTERJÚK	17
a.) Egy általános iskolai igazgató tapasztalatai	17
b.) Egy gimnáziumi igazgató tapasztalatai a XXI. században	20
c.) Javítóintézetben történt beszélgetések összefoglalása	22
I.X. NEMZETKÖZI KITEKINTÉS.....	23
II. AZ ISKOLÁN BELÜLI ERŐSZAK OKAI	26
II.I. MIKROKÖRNYEZETI OKOK.....	26
a.) Családi háttér	26
b.)Megfelelési kényszer	27
c.)Csorda szellem	27
d.)Az iskola környezete	27
e.) Az iskola létszáma.....	28
f.) Iskolaválasztás	29
g.) Hátrányos helyzetű tanulók aránya	29
II.II. MAKROKÖRNYEZETI OKOK.....	30
a.) Anyagi gondok.....	30
b.) Versengés.....	30
c.) Tanár szociális értékrendje.....	31
d.)Tankötelezettség	31
e.) Testbeszéd, mimika	32
f.) Vallásosság	32
g.) Drog, alkohol.....	33
III. AZ ISKOLAI ERŐSZAK MEGELŐZÉSE, CSÖKKENTÉSE.....	34
III.I. 1997. ÉVI XXXI. TÖRVÉNY A GYERMEKEK VÉDELMEÉRŐL ÉS A GYÁMÜGYI IGAZGATÁSRÓL	34
III.II. TÉVHITEK A JELENSÉGGEL KAPCSOLATBAN	35
III.III. A MEGOLDÁS LEHETŐSÉGEI.....	37
a.)Elköteleződés.....	37
b.) Szabadidő kitöltése (számítógép, televízió).....	39
c.) Az agresszió levezetése	40
d.) A magyar rendőrség tevékenysége az az iskolai erőszak, agresszió ellen	40
IV. ÖSSZEGZÉS	43
V.MELLÉKLET	47

I. Az iskolai agresszió, erőszak jelensége hazánkban

I.I. Bevezetés

Dolgozatomat az oktatási intézetekben zajló erőszakos folyamatokról, cselekményekről írtam. A három fő fejezetben egymás után taglalom az iskolai agresszió megjelenési formáit, okait és a jelenség csökkentésére, megelőzésére ajánlott módszereket. Témaválasztásom oka abban keresendő, hogy jómagam nagyon fontosnak tartom az iskolán belüli erőszak vizsgálatát, mivel az emberi életnek e szakasza nagyban befolyásolja, hogy a gyermek milyen emberré válik felnőtt korára, hogy hogyan fog ő viselkedni a gyermekével és az őt körülvevő többi emberrel. Egy egészséges társadalom mindenkinek az érdeke. Mint minden jelenségnek, ennek is vannak kiváltó okai. A kiváltó okok felismerése a szülők és a pedagógusok feladata. A feltárt okok ismeretében annak csökkentésére, esetleges megszüntetésére az iskolának is nagy szerepe lehet, persze csak a család után. Fontosnak tartom, hogy a gyermekekkel foglalkozó intézményekben dolgozók és az elfoglalt szülők is tisztában legyenek a gyermekek agresszív magatartásának okaival, és ha ezzel már tisztában vannak, akkor tudatni velük az erőszakos megnyilvánulásokat csökkentő elképzeléseket, problémamegoldó ötleteket. Az iskolán belüli erőszak nagyon komoly dolog, mert akár egyetlen pofon, pár rossz-indulatú szó, vagy egy rossz vicc is hatalmas lelki sebeket tud okozni. Az erőszak életünk minden színterén megtalálható (iskolában, munkahelyen, otthon, közutakon). Sajnos napjainkban az embereket csak a komolyabb tragédiák rázzák meg. Az erőszak folyamatosan terjed a fiatalabb korosztály soraiban is, és csak kevesen próbálnak meg tenni ellene. Még veszélyesebbé teszi a jelenséget, hogy a gyermekek verekedését gyakran a felnőttek is elfogadják, sőt néha bátorítják is őket az erőszakosságra. Az iskoláskorúak még nem érzik át cselekedeteik súlyát. A diákok gyakran meglepődnek vagy közömbösen reagálnak, amikor megtudják, hogy amit viccnek tartottak, valójában jogsértés.

I.II. Hipotézis

Az iskolán belüli erőszak egyre nagyobb társadalmi probléma Magyarországon. A média szerint biztos. De valóban egyre nagyobb mértékben van jelen hazánkban? Lehet, hogy csak a megjelenési formák változásának köszönhető ez az óriási visszhang? Fontos hogy mindenki tisztában legyen e jelenség fogalmával és terjedéseinek okaival. Sokan, ha meghallják ezt a szót, hogy iskolán belüli erőszak, csak a verekedésekre gondolnak és a legtöbb esetben az iskolát vonják felelősségre. Szerintem az iskolán belüli erőszak nagyon összetett dolog, amelynek rengeteg kiváltó oka lehet. A gyerekek agresszív viselkedését még inkább felerősíti az alkohol és a drog. Az iskolában töltött éveim során tapasztalataim szerint a XXI. században a sok külső inger miatt a diákok kevésbé tudják magukat kontrollálni és így megnövekedett a fizikai agresszió. A közvéleményben, főleg az idősebb korosztály szerint a legfőbb kiváltó ok az erőszakos televíziós műsorok és számítógépes játékok. De valóban csak erről van szó? Dolgozatomban végezetül a jelenség kezelését, csökkentésére törekvő elveket, programokat vizsgálom. Az iskola a diák második otthona ezért a jelenség terjedését az iskolában kellene korlátozni, megállítani mivel nagy részük ott történik. A kívülállók, akik nem részesei az iskolai "személyzetnek", a szülők úgy vélik, hogy az iskolák az egyszerűbb és gyorsabb megoldásokat választják és megpróbálják a problémákat felszínesen kezelni. Az utolsó vizsgálandó kérdése a dolgozatomnak, hogy az iskola és más szervezetek mit tesznek az erőszak ellen.

I.III. Az erőszak fogalma

Az erőszak olyan előre eltervezett cselekmény, amely más embereknek fájdalmat, sérülést, szenvedést okoz, illetve más embereket fizikai erővel vagy hatalmi nyomással kényszerít valakit valamire. Az erőszak gyakran agresszióval párosul. Az erőszakos megnyilvánulásának a célja a már bekövetkezett konfliktus által létrejött feszültség csökkentése. Erőszaknak nevezzük azt is, ha egy ember megfoszt egy másik személyt cselekvési szabadságától, vagy korlátozza abban. Azonban nem minden korlátozás tekinthető erőszaknak (például a dohányzás megakadályozása oly módon, hogy elzárja a szülő a gyermeke elől a cigarettát). A konfliktus sem azonos az erőszakkal. Az erőszak YvesMontaya bordeaux-i

egyetemi tanár definíciója szerint „Olyan szociális jelenség, amely meghatározott társadalmi történeti körülmények függvénye.”²

A kriminológiai erőszakfogalom elfogadott meghatározása szerint csak embertől eredő, másik személyre közvetlenül irányuló, a cél elérésére alkalmas fizikai vagy pszichikai erőt jelent. A fizikai erőszak által megvalósított kényszer mértéke mindenkor a sértetti ellenállás függvénye. Ennek általában elvárt mércéje a "komoly ellenállás", és minden olyan mértékű kényszer, amely ezt az ellenállást képes megtörni, alkalmas a fizikai erőszak megvalósítására. A pszichikai erőszak által megvalósított fenyegetés három mértéke különböztethető meg.

- a.) fenyegetés (Btk.138.§): súlyos hátrány kilátásba helyezése, amely alkalmas arra, hogy a megfenyegetettben komoly félelmet keltsen;
- b.) az élet vagy testi épség ellen irányuló közvetlen fenyegetés (pl. rablás vagy erőszakos közöszlés esetén);
- c.) emberöléssel, testi sértéssel, gyújtogatással vagy más hasonló súlyos hátránnyal való fenyegetés (pl. zsarolás minősített esetben);

Az erőszakos bűncselekmények tehát az alábbi ismérvekkel jellemezhetők:

- a.) szándékos és célzatos cselekmények,
- b.) az elkövető erőszakos magatartása a sértett személye ellen irányul,
- c.) az alkalmazott erőszak a sértett számára kényszerhelyzetet teremt, akaratát ellenállását megtöri,
- d.) az elkövető által kifejtett erőszak kétmozzanatú tettesi magatartás esetén eszközcselekmény (pl. rablás, zsarolás, erőszakos közöszlés, kifosztás megvalósulásakor); vagy az erőszak önmagában a bűncselekmény törvényi tényállását kimerítő immanens rész (szándékos emberölésnél, szándékos súlyos testi sértésnél).³

I. IV. Az agresszió fogalma

Agresszióról beszélünk támadó jellegű magatartás, ellenséges, legtöbbször feszültséggel járó belső érzületek, élmények jelentkezésekor, amelyek irányulhatnak a külvilágra, személyre vagy befelé az átélőre magára; lehetnek tudatosak vagy tudattalanok, megmutatkozhatnak közvetlenül vagy közvetve (például bosszúságot okozó ajándék küldése), vagy akár átalakult formában is (például elfojtott agresszióból származó szorongásban, testi tünetekben).⁴

²Mihály Ildikó (szerk.): Erőszak az iskolában, Új Pedagógiai Szemle 2000. április

³Gönczöl Katalin – Kerezi Klára- Korinek László- Lévy Miklós: Kriminológia-Szakkriminológia ,Complex Kiadó Jogi és Üzleti Tartalom szolgáltató Kft., Budapest,2006 357-358 o.

⁴Hárdi István (szerk.): Az agresszió világa, Medicina, Budapest, 2000.

I.V. Az agresszivitás megjelenése az iskolában személyek közötti csoportosítása szerint

- diák-diák
- diák-pedagógus
- pedagógus-pedagógus
- pedagógus-szülő
- szülő-diák
- szülő-szülő

I. VI. Az erőszakos cselekmények sértettjei az elkövető és a közöttük lévő "előtörténet" szerint

- részt nem vevő, bűncselekmény bekövetkezésében szerepet egyáltalán nem játszó
- provokálók, a bűncselekmény bekövetkezésében közvetlen vagy közvetett szerepet játszó résztvevő személy
- a bűncselekmény elkövetéséhez hozzá járuló, azt kívánó vagy abba beleegyező, belenyugvó az elkövetővel együttműködő személy⁵

I. VII. Az agresszió fajtái

- Negatív (testi, lelki fájdalom)
- A pozitív agresszió (gyengébbek védelme)
- Önvédelmi agresszió
- Önagresszió (öngyilkosság, öncsonkítás)

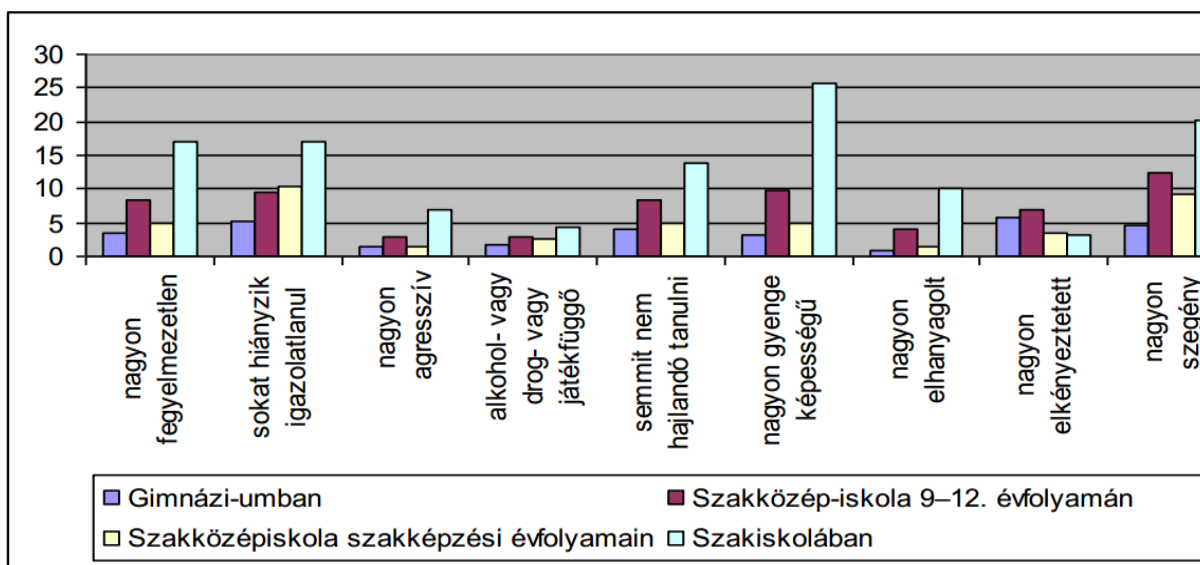
I. VIII. Helyzetkép a magyar iskolákban zajló erőszakról (kutatások alapján)

Elsőként az elmúlt években készült kutatások és az Országos Rendőr-főkapitányságtól kapott 2011-2012 évről szóló statisztika alapján felvázolható képet szeretném bemutatni. Ezt

⁵Gönczöl Katalin – Kerecsi Klára- Korinek László- Lévy Miklós: Kriminológia-Szakkriminológia, Complex Kiadó Jogi és Üzleti Tartalom szolgáltató Kft., Budapest,2006 360o - alapján

követően pedig saját kutató munkám során készült interjúkat, beszélgetéseket ismertetem. A dolgozat írása során szerencsém volt több, a témával kapcsolatos, más-más szerző által írt kutatást olvasnom. A kutatások különféle iskolákba készültek. Van, amelyik csak egy megye közoktatási intézeteit és van, amelyik csak a budapesti középiskolákat vizsgálja.

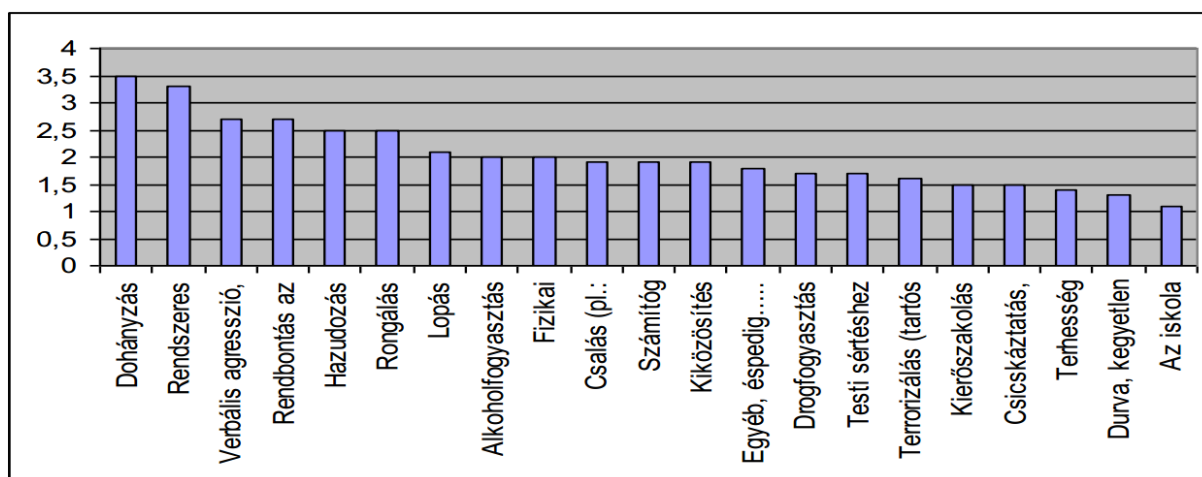
Mayer József kutatásának ⁶ eredményeként a pedagógusok szerint az oktatást zavaró problémák a középiskolák közül leginkább a szakiskolákban jelentkeznek, komplex módon. Ilyen probléma lehet a szegénység, a magas óraszámú hiányzás, a fegyelmezetlen magatartás és a negatív hozzáállás a tanuláshoz. A felsorolásban találhatóak olyan problémák is, amelyek további konfliktusok kiváltó okai lehetnek. Azonban az iskola erőszak, agresszió okait egy másik fejezetben fogom kifejteni. E fejezet célja csupán a jelenség bemutatása. A szakközépiskolákban is, mint a szakiskolákban a szegényebb diákok jelennek meg. Anyagi helyzetük miatt, valószínűleg nem gondolnak a tovább tanulásra.

1. grafikon :http://www.budapestedu.hu/data/cms26774/frontvonalban_1.pdf

⁶http://www.budapestedu.hu/data/cms26774/frontvonalban_1.pdf

A kutatás során az intézményvezetők felsorolták a konfliktust okozó viselkedésmódokat, ahol első helyre a dohányzás került. A dohányzással kapcsolatban hozott rendelkezések, amely szerint a tanintézmények épületeiben tilos a dohányzás azonban további konfliktusok forrásává váltak. A rendelkezések következményei az intézmény szünetekben való elhagyása és ezt követően az órákról való késés vagy akár igazolatlan hiányzás.

2. grafikon : http://www.budapestedu.hu/data/cms26774/frontvonalban_1.pdf

a.) Az iskolai erőszak formái

Erőszakos magatartás megítélésekor figyelembe kell venni, hogy az erőszak tolerálásának szintje függ a szociokulturális háttértől, a nemektől és az etnikai közegtől. Az iskolai erőszak megjelenésekor a magatartást bizonyos csoportosítás szerint minősíteni lehet. A cselekmény lehet bűncselekmény, durvaság vagy lehet önkárosítás. Durkheim álláspontja, aki szerint a tanítás eredményessége érdekében az erőszak megengedett eszköz. Ismerős vélemény: már Platón is mondott hasonlókat Törvény című művében, s ugyanígy ítélte meg a nevelési szigor jelentőségét Szent Ágoston is. A 15. századi németalföldi Agricola pedig egyenesen így fogalmazott: „Egy iskola nagyon hasonlít a börtönhöz; itt is van verés, sírás és vég nélküli panaszkodás.” A szemléletbeli változásokat, azaz a "második tengely" kialakulásának eszményeit a humanisták megjelenése indította el. Rabelais például kifejezetten elítélte az iskolában a tanulók elleni erőszakot. Montaigne hasonlóképpen bírálta korának skolasztikus hagyományokra épült iskolarendszerét, Rousseau pedig a gyermek megismerése fontosságának hangsúlyozásával, az egyéni bánásmód követelményének megvalósításával kívánta visszautasítani ezt a nevelői gyakorlatot. Persze a tanárok kezében ezt követően is

még sokáig ott csattogott a korbács. Személyes élményeiről számolt be - többek között - Balzac és Daudetis. Aztán - leginkább a 20. század második felétől kezdődően - gyökeresen megváltozott a kép: a tanárok agresszív megnyilvánulásait törvényileg tiltották és büntették, az iskola világát azonban továbbra is borzolták erőszakos cselekmények egyre inkább a tanulók részéről.⁷Az iskolai erőszak jellege napjainkra megváltozott. Sáska Géza a Veszélyes iskola⁸ című kutatásában kitér az iskolai erőszak jellegének változására. Az 1940-es években a felelés, rágógumizás, futkározás a folyosón, a sorban állás rendjének a megbontása számított szabályszegésnek, napjainkban a verekedés, rablás, alkoholizálás és kábítószer fogyasztás a jellemző.

Szóbeli/verbális

Az egyik leggyakrabban előforduló bántalmazási forma. Általában az elkövető egy gyengébb fizikumú magányos diákot bántalmaz, akinek nehezebb esik önmagát megvédeni. Gyakran előjele lehet a fizikai erőszaknak. A szóbeli erőszaknak több olyan megnyilvánulási formája van, amely már bűncselekménynek számít.

Zaklatásnak nyilvánul, amikor valaki folyamatosan hívogatja társát telefonon vagy sms-eket küld neki, ez leggyakrabban akkor fordul elő, amikor a fiatalok szerelmi háromszögbe bonyolódnak. A zaklatás oka lehet túlsúly, vagy akár a származás miatti ellenszenv.

A zsarolásnál fenyegetést alkalmaz az elkövető, a rablástól annyival különbözik, hogy a bántalmazást kilátásba helyezi (ha holnapra nem teljesíti a követelést, a megzsarolt személy, akkor történik a bántalmazás.) Ha a sértett teljesíti a követelést, a zsarolók nem fognak leállni, újabb és újabb követelésekkel fognak előállni. Ezért feltétlenül szükséges, hogy a bántalmazott értesítse tanárait vagy szüleit.

Fizikai

Általában csoportosan követik el tanítási idő után, de előfordulhat szünetekben is a felügyeleti időszakot kihasználva (folyosó, mosdó, udvar). A fizikai erőszak megnyilvánulásai közül, bűncselekménynek számít a testi sértés.

A *testi sértés* büntetőjogilag megközelítve törvényi tényállásának a jogi tárgya az emberi épségének és az egészségének megóvásához, fenntartásához fűződő társadalmi érdek. A testi sértés kizárólag más ember sérelmére követhető el, az önkezűség nem lehet a felelősségre

⁷<http://www.ofi.hu/tudastar/eroszak-iskolaban>

⁸Educatio 2008/3. szám

vonás alapja. A jogalkotó nem határozza meg konkrétan milyen magatartással lehet megvalósítani, így bármely tevés vagy mulasztás tényállásszerű lehet, amely az eredmény előidézésére alkalmas. Kétféleképpen lehetséges elkövetni, ilyen magatartásnak számít a bántalmazás és egészségsértés. Bántalmazás a más ember testére gyakorolt ellenséges célzatú fizikai ráhatást kell érteni. A fogalmát akkor meríti ki, ha a testen és annak bizonyos részein nyomokat hagyó sérülést vagy betegséget idéz elő. Bántalmazás fogalomkörébe beletartoznak a sérülést elő nem idéző tettelegességek (kis erejű lökés, pofon, hajhúzás). Ha a sérülést nem szándékosan okozza, akkor tetteleges becsületsértésnek számít. Bántalmazás csak tevéssel követhető el. Az egészségsértés ezzel szemben tevéssel és mulasztással is megvalósítható. Az egészségsértés olyan cselekmény, amely során más embernek betegséget idéz elő vagy lelki sérülést okoz. A törvény bünteti a szándékos könnyű testi sértést, gondatlan súlyos testi sértést. A gondatlan könnyű testi sértést viszont nem.⁹

A *garázdaság*, mint bűncselekmény, legtöbbször alkohol hatása alatt következik be, ekkor a diákok erejüket fitogtatva belekötnek másokba, kiabálnak, ordítanak, általában nyilvános helyen. A garázdaságot súlyosabban büntetik az alapesetnél, ha azt csoportosan, fegyveresen vagy felfegyverkezve követik el.

Rongálásnak számít, amikor a diákok idegen vagyontárgy megrongálásával kárt okoznak (iskolai berendezés).

Közfeladatot ellátó személy elleni erőszakot követnek el a diákok, amikor a tanár megpróbálja őket a helyes magatartásra rávenni és ezt követően a diákok nekitámadnak a tanárnak (megrúgják, megütik, meglökik).

Kényszerítésnek számít, amikor a sértett fiatal társai pl. arra kényszerítik, hogy a fejét dugja a WC kagylóba.

Személyi szabadság megsértése, amikor valaki társát szabad mozgásától megfosztja (nem engedi ki a mosdóból). A diákok egyik cselekmény elkövetésekor sem gondolnak arra, hogy komoly jogsértéseket követnek el.

⁹Blaskó-Miklós-Pallagi-Polt-Schubauer:Büntetőjog különös rész I. Rejtjel kiadó,Budapest,2013 54.o

Magyarországi példák a médiából a fizikai erőszakra:

„Megütötte tanárát a kisteleki általános iskola diákja. A tanár – aki egyben a diák osztályfőnöke és a Pedagógusok Szakszervezetének megyei titkára – nem nyilatkozott, az iskola igazgatója viszont elmondta, hogy feljelentést tettek a rendőrségen.”¹⁰

„A 14 éves fiú magyar óra közben csapta arcul nevelőjét, aki ki akarta küldeni a teremből, mert a tanuló zavarta az órát.”¹¹

„A 16 éves madocsi diák szerdai feljelentése szerint a rablás kedden, az iskolában tartott gyakorlati foglalkozáson történt. A sértett arról számolt be, hogy az egyik fiú el akarta venni a mobiltelefonját majd, amikor ő ezt nem hagyta, a padhoz bilincselték, a telefont pedig elvették tőle. A sértett kis idő után kiszabadította magát, és követelése után visszakapta a telefonját, de a memória kártyáját megtartották. A rendőrök a két 17 éves diákot előállították, jelenleg vizsgálják, hogy a rablás mellett elkövették-e a személyi szabadság megsértésének büntetést is.”¹²

„Az általános iskolában három, 13-14 éves gyerek megfenyegette egyik társát, hogy megverik, ha másnapra nem visz nekik 200-200 forintot. A sértett ezt félelmében megígérte, de mivel másnap nem volt nála a pénz, megverték. A gyerek könnyű sérüléseket szenvedett. A zsarolásról az iskolarendőrtől szerzett tudomást a rendőrség. A diákok szülei jelenlétében tettek beismerő vallomást, de arra nem adtak magyarázatot, mire kellett volna nekik a pénz. A három elkövető egyike kitűnő tanuló.”¹³

"Lányokat és fiúkat egyaránt bilincsben vittek el rendőrök nemrég egy ózdi középiskolából, miután a fiatalok olyan súlyosan bántalmazták egymást, hogy még vér is folyt.”¹⁴

„Csütörtök délelőtt egy 23 éves elsőéves egyetemista rontott be Pécsi Tudományegyetem Biofizikai Intézetébe, és azonnal lövöldözni kezdett a bent lévőkre. Az egyik

¹⁰<http://www.baon.hu/orszag-vilag/belfold/tanarara-tamadt-egy-nyolcadikos-diak-kistelken-347252>

¹¹http://www.blikk.hu/blikk_aktualis/tanarara-tamadt-egy-nyolcadikos-kisteleki-diak-2035839

¹²http://hvg.hu/itthon/20101118_bilincs_iskola_diakok

¹³http://hvg.hu/itthon/20101118_bilincs_iskola_diakok

¹⁴<http://magyararancs.hu/kismagyarorszag/keseles-es-tomegverekedes-mindennapi-agresszio-egy-ozdi-iskolaban-84466>

gyógyszerészhallgató a helyszínen meghalt, többeket pedig súlyos állapotban szállították kórházba. A támadót a rendőrök elfogták. „¹⁵

Pszichikai

Pszichikai erőszaknak számít pl. a zsarolás, amikor az egyik diák a másik diák érzelmi bizonytalanságát, visszahúzódó egyéniségét használja ki. Ebben az esetben a zsaroló próbál a másik érzelmeire hatni, hogy nem merjen neki ellent mondani. Fontos észrevenni, hogy nem minden erőszakos megnyilvánulás számít zaklatásnak. A zaklatásnál az esetek nagy részének nincs valódi indoka. Ez az erőszakos magatartás tehát nem re-aktív, hanem pro-aktív. A diák ilyen esetben nem egy másik erőszakos cselekedetre válaszol, hanem egy bizonyos szituációt próbál megelőzni magatartásával. A kapcsolati zaklatás „olyan ismétlődő akció, amely nem közvetlenül az áldozatra irányul, „csupán” kapcsolatait, a csoportban elfoglalt helyzetét veszélyezteti, támadja”.¹⁶ Egy másik tipizálási szempont a direkt és az indirekt támadások megkülönböztetése. Direkt zaklatási forma, ha a támadás nyíltan történik és az áldozat személyére irányul. Indirekt zaklatási forma, ha zaklató és az áldozat között nincs közvetlen konfliktus. Az indirekt zaklatás leggyakrabban a kapcsolatok ellen irányul. Ilyen a kiközösítés minden formája a pletyka terjesztés és a kapcsolat szétrombolásával való fenyegetőzés. A zaklatásnál az áldozat és a zaklató mellett jelen lehetnek még szemlélők is. Ők azok, akik megállj parancsolhatnának az erőszaknak, de nem teszik, mert lehet, hogy pozitívan viszonyulnak a zaklatóhoz vagy csak ők maguk is hasonló beállítottságúak. Ott vannak még a tétlen szemlélők, akik nem foglalnak állást, mert közömbösek, szeretnének kimaradni a hatalmi harcokból. A tétlenségnek lehet az oka a félelem is. A diák látva az áldozat tehetetlenségét azt gondolja, hogy ez vele is történhetne, így megakadályozva a probléma megszüntetését.

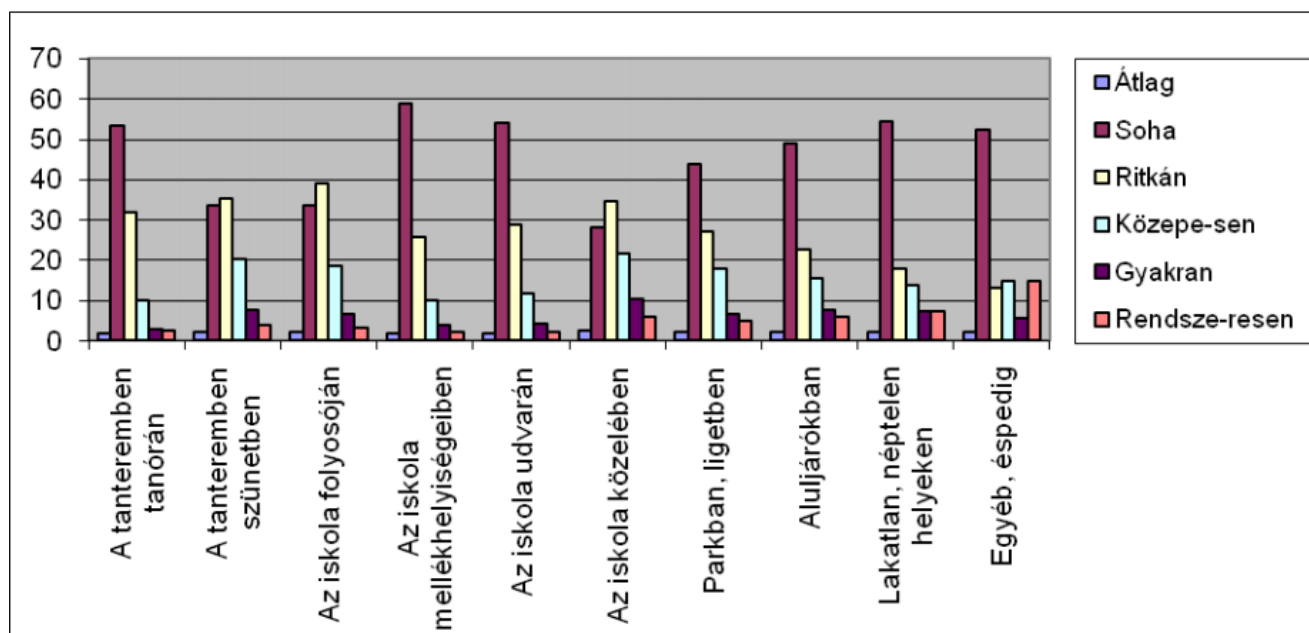
b.) Az iskolán belüli erőszak helyszínei

Az erőszak formáinak csoportosítása után a helyzetkép kialakításához szeretném az iskolai erőszak lehetséges helyszíneit bemutatni. Habár minden iskolában van tanári ügyelet napjainkban, a pedagógusok vagy elfordítják a fejüket, hogy ne terheljék magukat felesleges konfliktusokkal vagy nem is látják. Vannak diákok, akik nem tudják kontrollálni magukat vagy csak a figyelmet akarják magukra felhívni és az órán akár a tanár előtt kezdi el ütlegetni

¹⁵http://neon.hu/suli/a_pecsi_egyetemi_lovoldozes_es_az_5_legveresebb_iskolai_meszarlas-148665

¹⁶http://www.fordulopont.hu/FP-41_buda.pdf

a padtársát. Azonban a problémák nem csak a tanórákon vannak jelen. Nagyon gyakori, hogy a diákok szünetekben bántalmazzák egymást, hiába van, elméletileg állandó ügyelet, ott bántalmazzák a másikat, ahol a tanárok nem láthatják őket. Ilyen helyek az iskolai mellékhelyiség vagy az iskolaudvar eldugott részei. Ha pedig mégsem találnak olyan helyet ahova a tanár szeme nem lát el, akkor kerítenek segítőt, akik „fedezik” őket vagy elvonják az ügyeletes tanár figyelmét. Gyakran az oktatók is eldugott helyet keresnek a diákok megleckéztetésére, hogy véletlenül se legyen szemtanúja a bántalmazásnak.

3. grafikon http://www.budapestedu.hu/data/cms26774/frontvonalban_1.pdf

Figula Erika által írt Az iskolai erőszak- zaklatás jelenségének feltárása, a tanulók érintettségének, szerepviselkedésének elemzése egy vizsgálat tükrében¹⁷ című kutatásában is készült egy felmérés az erőszakos megnyilvánulások lehetséges helyszíneiről.¹⁸ Szabolcs megyében a kutatás alapján a legtöbbször az osztályteremben, szünetekben történik a baj, majd az iskolaudvart és folyosót említik a diákok veszélyes helyként.

¹⁷ <http://www.nyf.hu/fakultas/pszicho/publikaciok/figula.doc>

¹⁸ 505 tanuló részvételével

A bántalmazás elkövetésének helyszínei	Áldozat szemszögéből (fő)	Támadó szemszögéből (fő)
Osztályteremben, órán	28	19
Osztályteremben, szünetben	129	65
Iskolában a folyósón	46	34
Iskolában az udvaron	41	44
Iskolában a WC-ben	10	12
Iskolán kívül az utcán	33	65
Egyéb helyen	11	0

1. táblázat <http://www.osztalyfonok.hu/cikk.php?id=345>

c.) Az iskolán belüli erőszak mértéke

Figula Erika már említett kutatásában a jelenség mértékét, ahogy a cím is jelzi a diákok érintettségét is vizsgálja. E kutatás eredményeként ki mondható, hogy Szabolcs megyében inkább a verbális erőszak fordul elő gyakrabban az iskolások körében. Azonban fontos megemlíteni, hogy az erőszak formájától függetlenül a bántalmazás nyomot hagy a gyermekben és előfordulhat, hogy az egész életét megkeseríti.

Bántalmazás típusának megnevezése	Érintettség mutató az áldozat szemszögéből (fő)
Csúfolás	132
Bosszantanak, cukkolnak	96
Kihagynak a játékból	22
Elveszik a dolgaimat	35
Nem barátkoznak velem	25
Megvernek	25
Fenyegetnek	11
Zsarolnak	5
Egyéb módon bántanak	22

2. táblázat <http://www.osztalyfonok.hu/cikk.php?id=345>

Az ORFK Bűnügyi Elemző- Értékelő Főosztályától kapott 2 évről szóló országos statisztika¹⁹ alapján nem lehet hosszú távú következtetéseket megfogalmazni az iskolai erőszak alakulásáról. Abban viszont segítséget nyújt, hogy felvázoljuk a jelenlegi helyzetet. Mint már említettem Sáska Géza kutatása is kimutatta, hogy az iskolai erőszak formái változnak. Az e

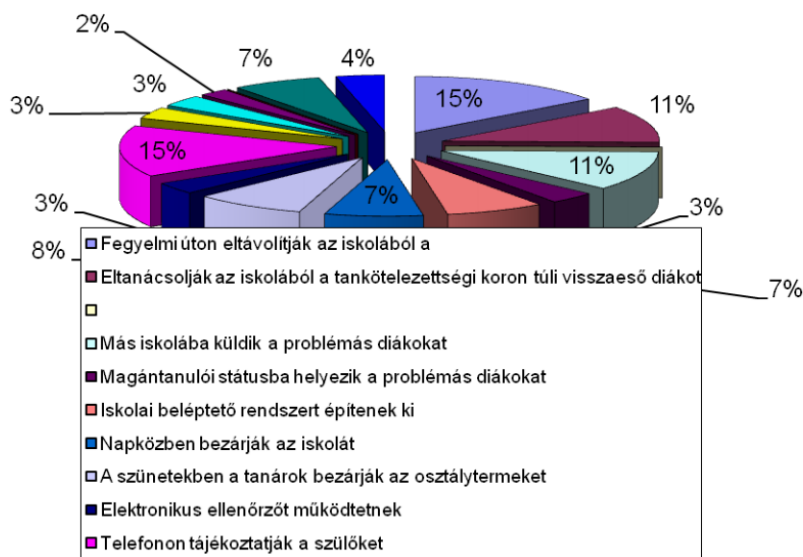
¹⁹mellékletben olvasható

témában készült felmérések sosem fognak pontos képet adni, de nagy segítséget jelentenek abban, hogy mégis rálátást nyerjünk magára a jelenségre. Ez a 2 év lefolyásáról készült statisztika megyékre lebontva sorolja fel az iskolákban jelenlévő bűncselekmények mértékét. A 2 év alatt történt bűncselekmények csak minőségileg, mennyiségileg pedig nem változtak. Amíg a személyi szabadság megsértése és a garázdaság bűncselekmény elkövetésének száma csökkent a könnyű testi sértés elkövetésének száma jóval növekedett. Kényszerítés és szemérem elleni erőszakot pedig kétszer annyiszor követtek el az iskolákban. Számomra meglepő módon, a statisztika alapján az általános iskolákban ötször több elkövetett bűncselekmény van rögzítve, mint amit középiskolákban követnek el. A Köloknet 2009 tavaszán készült kutatásának ²⁰eredményeként kiderült, hogy területileg Kelet-Magyarország a legerőszakosabb.

d.) Az intézmény lehetséges visszajelzései az iskolai agresszióra

A médiában sokszor szerepel az a kifejezés, hogy "eszköztelen tanárok". Valóban meg van kötve a pedagógusok keze napjainkban. A régmúlthoz képest a tanárok már nem fegyelmezhetik a diákokat "körmössel" és az óráról sem küldhető ki a zajongó diák, mert azzal sérülnének a jogai. Mayer József már említett kutatásában összegezte, hogy végső esetben mit tehet az iskola és ezek közül az eljárások közül melyek a leggyakrabbak. A felmérés alapján az pedagógusok leggyakrabban használt intézményi megoldásai a tanulók szerint a sport programok, osztályfőnöki órai megbeszélések, szülői értekezleti megbeszélgetések képében jelenik meg. Végső esetben, ha már nincs mit tenni a rosszul teljesítő diákokat az oktatók évisméltetésre kötelezhetik. Egy másik leggyakrabban alkalmazott megoldási módszer az, hogy az iskola fegyelmi tárgyalást rendel el, és eredmény képen eltávolítják a diákot az intézményből.

²⁰http://www.koloknet.hu/koloknet_tanulmany.pdf

4. grafikon http://www.budapestedu.hu/data/cms26774/frontvonalban_1.pdf

I.IX. Interjúk

A kutatások eredményei után szeretném bemutatni, hogy az oktatási intézmények vezetői hogyan látják a helyzetet. Véleményük szerint mennyire érzékelhető a generációk közötti különbség és milyen változásokat hozott a rendszerváltás. A beszélgetés zárásául pedig megkértem őket, hogy mondjanak el pár konkrét esetet is, amely az ő általuk vezetett intézményben történt. A diákok véleményét, magyarázatát az erőszakos magatartásra a Szőlő utcába tett látogatásomkor történt beszélgetések leírásával szeretném szemléltetni.

a.) Egy általános iskolai igazgató tapasztalatai

Az első interjút egy általános iskolai igazgatóval készítettem, aki már több mint 3 évtizede dolgozik ezen a pályán. A beszélgetés elején a rendszerváltozás előtti tapasztalatairól kérdeztem. Véleménye szerint a rendszerváltás előtt is már kontraszelektált volt a pedagógustársadalom (az elnőiesedés ennek látványos megnyilvánulása, amely nem 1990 után kezdődött), de a társadalmi presztízse jobb volt a pedagógusoknak, s ez nem táplálta az agresszivitást. Az egész társadalomban sokkal kevesebb olyan jelenség volt, amely növelte volna az iskolai agresszió térnyerését. Fontos tényezőként említette, hogy kevesebb volt az úgy nevezett rossz példa, alig volt jelen a drog. Ennek ellenére a rendszerváltás előtti másfél évtizedben is növekedőben volt az iskolai agresszivitás. Itt extrém példaként említett a Pintye-testvérek véres balassagyarmati túsdrámáját, amelynek különleges fényt ad, hogy az értelmi szerzők és végrehajtók egy magas rangú katonatiszt családjában szocializálódtak. Az

1985-ös Oktatási Törvény a maival pontellenkező irányba vitte a közoktatás egészét: decentralizált, amely e problémák kezelésére valóságos megoldások megtalálására adott nagyobb esélyt. Az iskolarendszer érezhetően tudta kezelni az otthonról hozottak tekintetében nem túl nagy különbséggel iskolába érkezők problémáját. A tanárokkal szembeni tanulói és szülői agresszivitás jószereivel ismeretlen volt, ez a jelenség kifejezetten a rendszerváltást követő nagy (sokszor félreértelmezett illetve rosszul kezelt) szabadságélmény hatására erősödött fel. A rendszerváltás időszaka után az én generációmát érintő időszakról kérdeztem. Véleménye szerint napjainkban a tanárok nagyon nehezen élik meg az agresszió növekedését. Ennek több oka is van. A pedagógusok társadalmi megítélése, tekintélye évtizedek óta romlik, legjobb esetben is stagnál. Ez a jelenség – sokan úgy élik meg, hogy tehetetlenek vele szemben – tovább erodálja a presztízst. Egy másik ok pedig, hogy a diákok egymás közötti agressziójának, és a tanárokkal szemben megnyilvánuló agresszivitásnak egyáltalán a konfliktusoknak a kezelésére nem megfelelően készíti fel a felsőoktatás a leendő tanárokat. Sokan egyértelműen a médiában és a drogok elterjedésében látják a jelenség erősödésének az okát (ezek egyébként valószínű okok), de keveset tesznek annak érdekében, hogy a drogok elutasítására, és az erőszakot bemutató „művek” megfelelő feldolgozására készítsék fel a diákjaikat, sőt saját gyermekeiket. Az igazgató úr tapasztalatai szerint a pedagógustársadalom továbbra is kontraszelektált, vagyis a pálya továbbra sem annyira vonzó, hogy a legjobb képességűek vennék célba, és menet közben is általában a képzetesebb, jobb képességű tanárok módosítanak pályát és mennek el közszolgálatba, nyelviskolába vagy szakértőnek. Elmondása szerint a közoktatásban jelenleg zajló folyamatok sem kedveznek a jelenség visszaszorításának. Az irányítás, a tananyag-tartalom központosítása mind azt sugallja a pedagógusnak, hogy majd fölülről megoldja ezt a problémát is valaki, nem ösztönzi a tanárokat e téren a kreativitásra, nem választhat a tanulócsoport összetételéhez jobban illő tankönyvet. Ami azért lenne fontos, hogy növelje a tanuló esélyét, mivel a tanulásban sikertelen diákok hajlamosabbak az agresszióra. A beszélgetés során elmondta azt is, hogy nem tartja megoldásnak, ha az iskola a problémát úgy kezeli, hogy magát a jelenséget, és nem annak kiváltó okait próbálja megszüntetni, mert az csak tüneti kezelés lehet. (Itt az iskola rendőr programra bevezetésére és az agresszív diákok iskolából való eltávolítására gondolt.) A generációk közötti átalakulásról úgy vélekedett, hogy a pedagógusok egyrészt mindig is hajlamosak voltak ennek a természetes folyamatnak a túldimenzionálására, a társadalom és gazdaság egészének a változásaitól való elszakítására. A kontraszelekció e téren is érezteti hatását, a könnyebb ellenállás irányába terelődik a sikertelen tanár, mivel a romló minőségű „gyerekanyagban” könnyebb megtalálni a sikertelenség okát, mint saját módszertani

felkészületlenségén változtatni. Másrészt az iskolában közvetlenül és nagy „töménységben” találkoznak a különböző jelenségek változásával, ezért is alakul ki a pedagógustársadalomra oly jellemző „vaskalaposság”, szarkazmus. Végezetül pár konkrét esetszó szerint idézve :

- Általános iskola 4. évfolyamán fordult elő, hogy az osztályba év közben másik iskolából bekerült – egyébként nem jó magatartású gyermek – az osztály „kemény magjából” olyan ellenszenvet váltott ki, hogy elhatározták: elérik, hogy másik osztályba helyezték át a megutált társukat. Összefogtak, és megtervezetek egy olyan eseménysort az egyik tanítási nap délelőttjén, amelynek a végén egyértelműen a beilleszkedni egyébként is nehezen tudó társuk tűntethető fel bűnősként. Megfenyegették az osztály ebben részt venni nem akaró részét, hogy hallgassanak, a hozzájuk törleszkedő jobb érzésű tanulók benne voltak a falazásban. Ők pedig eljátszották azt, hogy az „áldozat” bántotta őket a délelőtt folyamán, különböző helyszíneken, különböző módon. Ügyeltek arra, hogy mindig legyenek tanúk, aki a hazugságokat igazolják, és ezzel hiteltelenítik az áldozat védekezését. Az eseménysor végén az egyik „kemény legény” még orrvérzést is produkált, mintha őt az áldozat orrba verte volna. Több órás „nyomozás” után a gyerekek külön-külön történő részletes meghallgatása, a „tanúk végletes ellentmondásba keveredése, a jobb érzésű gyermekek áldozat mellé állása révén, aztán lassan fény derült az aljas tervre. Nem mellesleg az egészet egy tanuló eszelte ki, aki arra volt büszke, hogy az édesapja épp börtönben ül, és ebben az volt a jó, hogy addig legalább nem veri az édesanyját.
- Az egyik legellenszenvesebb erőszak-megnyilvánulás volt számomra , amikor az erőszakra hajlamos, rendszerint tehetősebb családban felnövő gyermekek basáskodtak, uralkodtak társaikon. Udvartartásuk volt, segédek, talpnyalóik, akik ha kell hamis tanúk voltak, ha kellett falaztak, és mindig élvezték a megaláztatásokat.
- Az egyik legkeserűbb „élmény” az volt, amikor a nem éppen pályakezdő testnevelő tanárnő, miután az órán háta mögött fegyelmezetlenkedő diákokat az osztály nem adta ki, „szivató” órákat tartott. Kollektív büntetésben részesített a rosszkodó társakat feladni nem akaró nyolcadikosokat. Fekvőtámasz, futás, guggolás. Természetesen a viszony egyre jobban elmérgesedett, végül már nemcsak a háta mögött dolgoztak ellene, hanem nyíltan is szembeszálltak vele: pl. „véletlen” telibe találták egy medicin labdával.

b.) Egy gimnáziumi igazgató tapasztalatai a XXI. században

A második beszélgetés egy gimnáziumi igazgatóval zajlott. Elmondása szerint alapvető sajátossága a gimnáziumi korosztálynak, hogy erősödik a korosztályn belüli hatás. Szinte feltartóztathatatlan az a folyamat, amely során az információk egyre jelentősebb hányada a saját korosztályn belüli csoportoktól és személyektől érkezik. Emlékei szerint, amíg a rendszerváltás idején inkább a zenében és divatban volt ez erősebben jelen, a mostani időszakban már szinte mindent áthat ez az új kapcsolatrendszer. Öltözködés, divat, információs eszközök birtoklása, párkapcsolatok, baráti kapcsolatok. Amíg korábban egy-egy deviánsnak tekinthető életfelfogás marginálisan, s elhúzódóan jelent meg a korosztály körében, ma szinte pillanatok alatt képes feltűnni, de eltűnni is, attól függően, mi a trendi. Az generációk kapcsolatában az elmúlt 25 év alatt számára a legszembetűnőbb a vagyoni differenciálódásból érzékelhető különbség. Évek alatt óriási változások jelennek meg a családok, s így a gyermekek életében is. Néhány év alatt az irtózatosan gazdag életformáról átállni a nincstelen kategóriába a felnőtteknek sem egyszerű, hát még a gyerekeknek. Borzalmas átélni az olyan beszélgetést két szülővel, ahol jelzik, hogy segítsen a gyereknek ingyenes ebédhez jutni, mert mindketten két héten belül lettek munkanélküliek, s a korábbi biztosnak hitt állásuk mellett felvett kölcsönöket sem képesek fizetni. Gyakorivá vált az Audival érkező 18 éves diák és a kerékpárral érkező tanár együttes megjelenése az iskola bejáratánál.

Véleménye szerint korunk egyik legjelentősebb problémája az értékválság. Fiataljainknak, de az idősebbeknek sincs idejük belső, lelki életük alakítására, ezek alapján egyfajta értékrend felépítésére. Az emberek többségét sodorja az élet, a gyorsan változó világ foglyaivá váltak, sajnos ez leginkább a fiatalokra igaz. Miközben társadalomfilozófusok az X, Y, Z generáció problémáit jelzik, aközben szinte alig történik valami, ami azt jelezné, hogy a társadalom, egyfajta védekezési mechanizmust indítana el a káros folyamatok kivédésére. Kezelni próbálja a kialakult jelenségeket, képtelen a megelőzésre, mert azok többnyire elvontak, nem életszerűek. Az igazgató úr szerint fontos, hogy olyan szakember kezelje egy iskolában a drog prevenciós feladatokat, aki annak minden elemét és változatát ismeri. Be kell látni, hogy az agresszió és a drogmegelőzés területén a laikus műkedvelők ideje lejárt, olyan szakemberek kellenek, akik a gyerekek között élnek és számukra elfogadhatók és hitelesek. Változatlanul úgy érzékeli, hogy az általa vezetett iskola szerencsés sok szempontból, mivel a családok többsége legalább átlagos szinten él. De egyre jobban érzékelhető a csonka családok helyzetéből fakadó problémák. Ma a házasság is szerződéses tárgyává lett, sokan üzletté

silányítják két ember meghitt, bensőséges kapcsolatát. Gyakran jó tanácsként mondja a lányoknak, hogy ne csak azt nézze egy fiúban, hogy mennyire "jó fej", hanem azt is, el tudja-e képzelni gyermekei apjának, érte mindenben kiálló férjnek. Képes lesz-e vele irányítani a család jövőjét. Idős pedagógusként kénytelen kimondani: valami nagyon elromlott az emberi kapcsolatokban. S ennek legszomorúbb jelképe a következő: Két fiatal ül egy padon, mindegyik kezében ott az okos-telefon, s azon keresztül keresik messzi távolban a virtuális kapcsolatot. Miközben a valóságos élet két csodája is érintkezhetne, megbeszélve valódi és létező problémáit. Heisenberg: Rész és egész című művének, számomra egyik legmegragadóbb része volt, amikor fiatalok művészetről, nyelvről, tudományról beszélgettek. Csodálatos, amikor fiatalok valóban fontos dolgokról gondolkodnak, terveznek, érvelnek, amikor elképzelik a jövőt. Ez a fajta életvitel jelenleg elveszettnek távolinak és visszahozhatatlannak tűnik. A tömegesemények korát éljük, az internetes közösségek világát. S ott zajlik lent a társadalom mélyén, egy másik világ, amelyik jövőtlenségével küzd, mind gyakrabban és erőszakosabban jelzi számunkra, hogy létezik, és problémáinak megoldására vár, mert önmaga erre képtelen. Végezetül néhány gimnáziumi példa az igazgató úr elmondása alapján, szó szerint idézve:

- Némelyik 25 éves ember is még gyerek. Én ameddig csak lehet, a gyerekeket tényleg gyerekként próbálom kezelni, és ha hibázik, akkor az iskola arra való, hogy képes legyen a gyerekekkel megértetni, hogy hogyan működnek a dolgok a mindennapi életben. Minden próbálkozás ellenére durva és közönséges maradt. Azzal hogy „kivágtuk” nem tettünk jót. A fegyelmi tárgyaláson megkérdeztük, hogy miért hiányzik annyit, nem gondolja-e, hogy változnia kéne? Erre azt válaszolta, hogy nem. A tanórákat folyamatosan zavarta, beszólt a tanároknak. Ezt pedig nem lehet akármeddig tűrni. A szülőkkel ebben az esetben is leültem megbeszélni a dolgot, de a lány a megbánás legkisebb jelét se mutatta.
- A kisebbeknél, 5-6.osztályosok körében nem csak életkori sajátossággént, hanem szituációból kifolyólag nem érvekkel megy a meggyőzés, hanem erővel. Egy 6. osztály tornaóráján kidobós játék során a labda kicsit erősebb lett, mire a másik is erősebben dobott vissza és a harmadik is. Ilyenkor az egyik diák gyorsabban oda csap a másiknak és a szituáció öngerjesztő folyamattá válik. Ennek következményeként „összekakaskodott” a két fiú. A szülő feljelentést is tett a másik gyerek ellen, amit büntetőjogi következmény kísért. Én nem így intéztem

volna el. Végül kiderült, hogy az orresontja is eltört. Nagyobbaknál is előfordul, hogy a játék hevében akaratukon kívül sérülést okoznak a másinak, de ezek ellenére is azt tudom mondani, hogy nem kell az iskolának külön programot bevezetni azért, hogy az erőszakmentességet hirdesse.

- Egy diák azért váltott iskolát, mert, sajátos szituáció alakult ki a tanár és a diák között. Egy fiatal tanárnő „összebarátkozott „egy diáklánnyal. A tanár túlságosan közel engedte magához a diákot és egy idő után kezelhetetlenné vált a helyzet. Pedagógusként nehéz megkövetelni a fegyelmet, ha a diák haverként tekint a tanárra. Nehéz, amikor vissza kell tolni a diákot abba a helyzetbe, hogy tisztelje a tanárt és ne csak egy barátot lásson benne. A lány saját személye elleni megnyilvánulásnak érezte a tanár fegyelmezési próbálkozásait és érzelmileg nehezen fogadta. A fiatal tanárok könnyen belefutnak ilyen helyzetbe. Ebből a szituációból nem lehet jól kijönni. A tanár kiszolgáltatottá válik, és ha a gyermeket jobban megviseli, nagyon kellemetlenné válhat. A gyerek nem lehet hibás ebben a szituációban, mindig a felnőtt a hibás. Nem szándékosan, hanem véletlenül, de akkor is ez etikai szabály a mi hivatásunkban.

c.) Javítóintézetben történt beszélgetések összefoglalása

Kutatásom során a Budapesti Javítóintézetben (Budapest III. kerület, Szőlő utca) is látogatást tettem, melynek során nyolc, 14-18 év közötti ott élő gyerekkel beszélgettem. Egy teremben egyesével beszélgettem velük 15-20 percet. Mindegyikük mosolyogva jött be, számomra ebből már akkor kivehető volt, hogy egyikük sem bánta meg azt a cselekedetét, ami miatt ide került. Valamennyien „nagyon kedves” és „segítőkész” emberek voltak. Volt köztük olyan, aki 16 évesen még csak 6. osztályba, 18 évesen 8. osztályba jár. Pozitív példa, hogy az egyik fiú 18 évesen idén fog érettségizni és már két szakmája van. Többségük többször is iskolát váltott. Arra a kérdésre, hogy miért volt szükséges az erőszakos viselkedés csak egyikük tudott érdemleges választ adni (nagy-szülők sértegetése a tanár által). Legtöbbjük csak a társaság miatt ment bele az erőszakba. Nagy részük a csorda szellem miatt tette meg, a többiek pedig alkohol vagy drog hatása alatt voltak. Egyikük azt mondta, ha nem tette volna meg, nem lett volna kivel beszélgetnie utána a buszmegállóban. Volt, aki azért verekedett, mert belekötöttek, volt, aki az igazgatóval kötekedett, pisztolyt tartott a tanárra, lopott (akár több millió értékben), vagy mosdóba zárta diáktársát. A következményekre nem gondoltak, vagy pedig nem érdekelte őket. A beszélgetés során, egyikükön sem látszódott megbánás,

viselkedésükből arra a következtetésre jutottam, hogy még mindig nincsenek tisztában tettük súlyával és nem is érdekli őket, hogy más embereknek ártottak. Természetesen, amikor megkérdeztem tőlük, hogy megtennék-e még egyszer mindegyikük rávágta, hogy biztosan nem tennék meg újra. Azonban a következő kérdésre meglepő válaszokat kaptam. A kérdésem: Mit tennél, ha egy barátoddal vagy rokonoddal viselkednének erőszakosan, ahogy te is bántottál másokat? Annak ellenére, hogy azt mondták, hogy nem fognak többet ilyen agresszívan, erőszakosan viselkedni egyikük kutyát uszított volna a bántalmazóra egy másik fiú pedig karddal esett volna neki az illetőnek. A nyolc fiúból csupán egy tartotta magát az előző kérdés válaszához és a rendőrséghez fordulna. Az utolsó két kérdésem az volt, hogy megoldódott-e valami ettől az erőszakos viselkedéstől, és megtennék-e még egyszer. Mind a nyolc gyerek egytől-egyig rá vágta, hogy nem tenné meg még egyszer, azonban másik kérdésre már nehezebb volt a válaszadás. Egyikük sem tudta megmondani, hogy mire volt ez jó és semmi változást nem tapasztaltak az óta, amióta erőszakosan viselkedtek diáktársaikkal.

I.X. Nemzetközi kitekintés

-1999. április 20-án Amerikai Egyesült Államokban, Columbine Gimnázium két tanulója meggyilkolta tizenkét diáktársát, egy tanárt, huszonegy embert megsebesítettek majd öngyilkosságot követtek el.²¹

-2002. április 26-án a kelet németországi Erfurtban egy frissen végzett diák tizennégy tanárt, 2 diákot és egy rendőrt lőtt le majd végzett magával²²

-2007. április 16-án virginiai műszaki egyetemen egy 23 éves hallgató harminckét embert lőtt le majd végzett magával²³

- 2013.október 21-én Nevadában egy diák megölte tanárát, 2 diáktársát megsebesítette majd öngyilkos lett²⁴

Az angliai Ruskine egyetemen végzett kutatásban 8 országot (Magyarország, Anglia, Spanyolország, Lengyelország, Ciprus, Portugália, Hollandia és Olaszország) vizsgáltak 4000 diák segítségével. Az angol diákok 31 százaléka tart attól, hogy már az iskolába menet

²¹http://hellostranger.blog.hu/2008/02/16/amerikai_rem_alom_iskolai_lovoldozesek

²²http://neon.hu/suli/a_pecsi_egyetemi_lovoldozes_es_az_5_legveresebb_iskolai_meszarlas-148665

²³http://neon.hu/suli/a_pecsi_egyetemi_lovoldozes_es_az_5_legveresebb_iskolai_meszarlas-148665

²⁴http://eduline.hu/kozoktatasi/2013/10/22/Nevada_iskolai_lovoldozes_JMY639

bántódásuk esik. A kutatás eredményeként kiderült, hogy a diákok a saját iskolatársaiktól félnek a legjobban.²⁵

Egy Ausztráliában végzett kutatás szerint egy 20 000 fős tanintézményben minden ötödik tanulót hetente legalább egyszer bántalmaznak.

A Health Behaviour in School-aged Children nevű nemzetközi kutatás felmérése alapján Finnország, Norvégia és Írország mellett Magyarország is azon államok közé tartozik, ahol a legkevesebb erőszakos esetet jelentették az iskolákból. Az Egyesült Államok a középmezőnyben végzett, a legtöbb probléma pedig a litván, a lett és a görög intézményekben jelentkezik. A felmérést több mint 40 országban végezték el. Az így szerzett adatok alapján kijelenthető, hogy a fiúk hajlamosabbak az erőszakos magatartásra, a lányok pedig indirekt módon támadnak.²⁶

A Latitude News honlapján olvasható cikk szerint a Svédországban a lányok kevesebb, mint 5%, akit iskolai erőszakért büntetni kell. Litvániában viszont a lányok 36% zaklatja társait vagy tanárait. Japánban és Dél-Koreában a diákok a nem szimpatikus iskolatársaikat kirekesztik a közösségből.

A WHO által végzett, az USA-ban publikált 2003-as adatok szerint Svédországban a legjobb a helyzet, ahol 6% az áldozatok és 5% a zaklatók aránya. Litvániában a legrosszabb, ahol 40% áldozatot és 32% zaklatót találtak. E szerint a vizsgálat szerint Magyarország a középmezőnyben helyezkedik el, 14% áldozattal és 13% zaklatóval. A gyerekek közel 35%-a vonódik be valamilyen formában a zaklatási eseményekbe. Összességében a gyerekek 15%-a hetente többször szenved el a bántalmazás valamilyen formáját, és 27% vesz részt elkövetőként ebben.²⁷

Európa majdnem minden országa rendelkezik országos stratégiával az iskolai erőszak megelőzésére és annak visszaszorítására. Országunk viszont még nem rendelkezik országos szinten alkalmazható programmal. Ezen országok kampányai, programjai több pontban is megegyeznek. A programok nem minden eleme kapcsolódik közvetlenül az iskolai erőszakhoz. Ez viszont csak a látszat. Az iskolán belüli erőszak oka részben a hiányos szocializáció, ezért komplex, szélesebb körű megoldási kísérletekre van szükség. Közös pont a relaxáció, avagy a megnyugvás képessége vészhelyzetben, az önkontroll és a dühmenedzsmenet és a magabiztosság fejlesztése. Fontosnak tartják a korai figyelmeztető jelek

²⁵<http://www.bbc.co.uk/news/education-15572285>

²⁶http://eduline.hu/kozoktatasi/2012/10/31/Magyarorszagon_a_legkevesebb_az_iskolai_ero_SP32KG

²⁷http://www.fordulopont.hu/FP-41_buda.pdf

felismerését, hogy a gyerekek időben tudatosíthassák magukban, ha a testük jelzik a veszélyhelyzetet. Ide tartozik még az empátiakészség fejlesztése, az érzelmek kifejezésének szinkronizálása vagy is hogy a kifejezett érzelmek mások számára is értelmezhetőek legyenek.

II. Az iskolán belüli erőszak okai

Az iskolán belüli erőszak többnyire nem az iskola, mint intézmény miatt történik, de nagyon sokszor az iskolában zajló folyamatok generálják, erősítik fel, illetve váltják ki. Persze a tanintézmények kötelessége is (lenne) ezt a jelenséget felismerni és megpróbálni megszüntetni. A gyerekeket az életük során sok sérelem éri és az iskolában tudják levezetni azokat a feszültségeket, amelyeket ezek keltenek. Mivel a gyerekek a felnőttekkel nem tudnak eredményesen vitatkozni, ezért keresnek olyan személyeket, akiken tudnak uralkodni. Ez által jellemző, hogy a nagyobbak mindig kisebbekkel és gyengébbekkel kezdenek ki. Az erőszak minden iskolában jelen van, oka pedig a felnőttek világában keresendő. Az iskolán belüli erőszak okait mikro és makro környezeti okokra oszthatjuk fel. Az okok együttes jelenléte felerősítheti a jelenséget., YoelinFurnat az iskolai erőszak terjedésének egyik meghatározó okát abban látja, hogy az iskola, mint intézmény a környezetével kapcsolatban teljesen nyitott, nem a régi "megszentelt hely", hiszen mára eltűntek azok a határok, melyek a települést és az iskolát egymástól elkülönítették. Furnat az erőszakot kizárólag az iskola belső életéből vezeti le, míg Jean-Louis Auduc főként az iskolát kívülről ért hatásokat teszi felelőssé az agresszió megjelenéséért.”²⁸A gyermek akkor viselkedik normaszegően, ha nem ismeri a normát, vagy ha ismeri, de nem tudja betartani azt vagy ismeri, de nem akarja betartani a normát. Ha a gyermek nem ismeri a normát, akkor szocializációs problémáról van szó. Ha a gyermek nem akarja betartani a normát, vagyis a gyermek tudatosan és szándékosan viselkedik normaszegő módon, annak az oka lehet az unalom vagy, hogy értelmetlennek tartja az iskolában töltött időt.

II.I. Mikrokönyezeti okok

a.) Családi háttér

Régi szociológiai megfigyelés, hogy a nyugodt, teljes családban élők a legkevésbé veszélyeztetettek, ahol akarnak és tudnak „odafigyelni”, foglalkozni a gyerekekkel. A munkanélküli szülők nem tudják felmutatni a tevékeny élet mintáját a céltudatos aktivitás példáját. Mindenféle probléma ott kezdődik, ha a gyerek nem érzi otthon jól magát, és a szabadidejét nem megfelelő baráti körben tölti. Itt is említhető a „csordaszellem”, ha egy ismerősi, baráti kör hangadója, domináns figurája valamely tiltott dolgot tart jónak (pld. a drogozást) akkor ebben a csoport többsége követni fogja. A gyerekek otthon így

²⁸<http://www.ofi.hu/tudastar/eroszak-iskolaban>

szocializálódnak. Ha környezetükben agresszív viselkedést észlelnek, akkor rájuk, mint mintá-
hat ez a viselkedés mód.

b.) Megfelelési kényszer

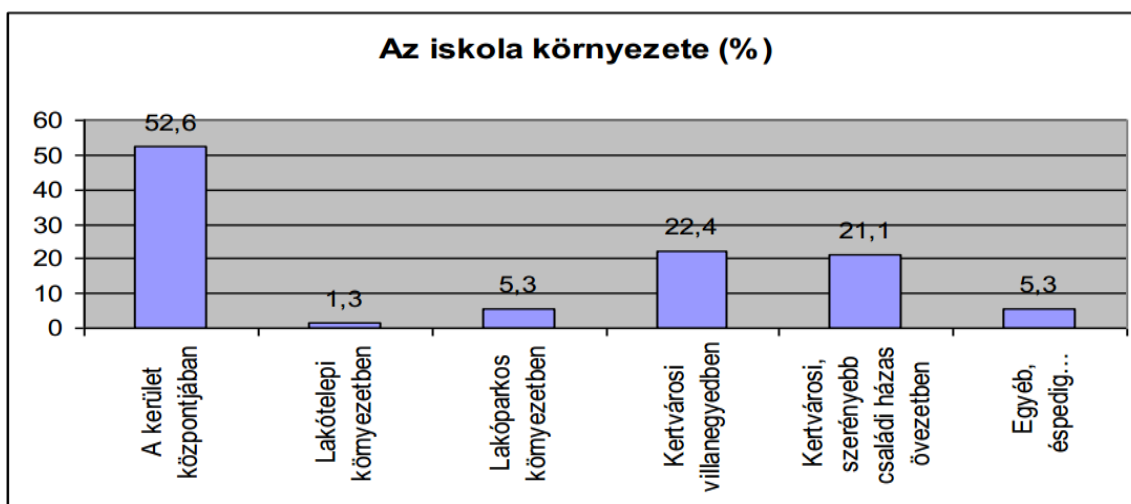
Már általános iskolában is feszült légkör alakulhat ki mivel a gyerekek előtt nincs közvetlenül elérhető pályakép. A diákok közérzetét nagymértékben rontja a megfelelési kényszer a szülők és maguk iránt. Aggódnak, hogy nem tudják teljesíteni a szakközépiskola követelményeit és évet kell ismételniük. Napjainkban egyre nagyobb gondot jelent a felsőoktatás tandíjának fizetése. Az osztályban a tovább tanulási törekvések megtörik az osztály egységét. Sokan feleslegesnek tartják az érettségit. A kudarcokat megélt diákok inkább rögtön szakmát tanulnának, hogy minél előbb dolgozhassanak, saját lábra állhassanak.

c.) Csorda szellem

Leggyakoribb az, amikor a gyerekek a csorda szellem miatt követnek el erőszakosságot. Leghatékonyabban a többi gyerek léphetne közbe, azonban a társak is félnek. Minél magabiztosabb a zaklató, a gyerekek annál jobban félnek attól, hogy ők is áldozattá válhatnak. Legbiztonságosabbnak az tűnik, ha csendben vannak, sőt a csoportpszichológiai hatás folytán gyakran a zaklatót támogatják.

d.) Az iskola környezete

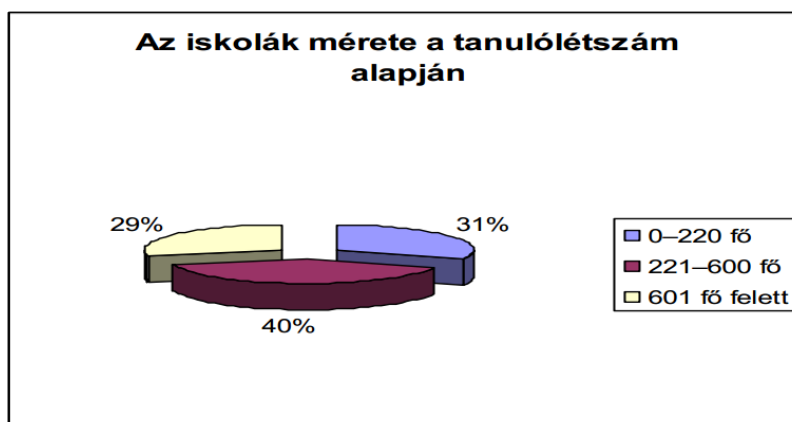
A felmérés során a kutatók az intézmények típusában, elhelyezkedésében, létszámában keresték az okokat. A választ adó intézmények elszórtan helyezkednek el Budapest kerületeiben, azonban az iskola kedvezőtlen elhelyezkedése önmagában nem okozná az agresszió növekedését. Ha az agresszióra való hajlamosság meg van a diákok személyiségében könnyebben mutatkoznak meg az agresszív magatartási elemek. Az iskolai agressziót befolyásolja az iskola környezete is. A fővárosi tanintézmények nagy része a kerületek középpontjában helyezkednek el. A közlekedés szempontjából ez egy pozitívum, de emellett rengetek veszélyforrást is jelenthet. A legkevesebb iskola a lakótelepeken található. A tanintézmény vezetői azonos véleményen vannak a szerint, hogy a lakótelepeken „bandázók” és a diákok között hamar konfliktus helyzetek alakulhatnak ki

5. grafikon http://www.budapestedu.hu/data/cms26774/frontvonalban_1.pdf

e.) Az iskola létszáma

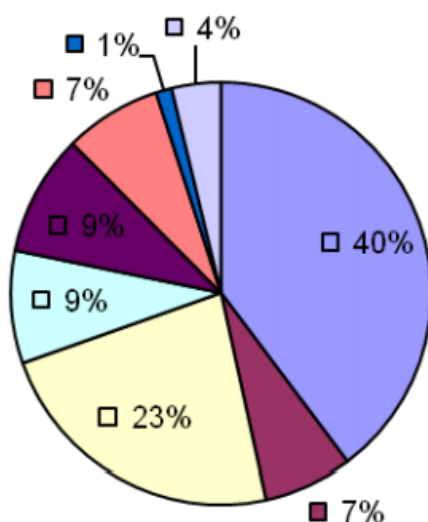
Az iskolai légkört befolyásolja, hogy mekkora az intézmény létszáma. A kisebb létszámú intézményekben a tanárok többet tudnak foglalkozni személyre szabottan a diákokkal. A kutatások kimutatják, hogy a fővárosi fenntartású intézmények közel egy harmada „mamut-intézmény”, vagyis a diákok száma több mint 600 fő. Ekkora arányban találhatóak a „kisiskolák”, amelyeknek a létszáma kevesebb, mint 200 fő. A pedagógusok munkáját azonban nem az intézmény létszáma, hanem az osztályok létszáma is megnehezíti.

6. grafikon http://www.budapestedu.hu/data/cms26774/frontvonalban_1.pdf

f.) Iskolaválasztás

Az iskola választásánál a legfontosabb szempont a tanuló érdeklődésének megfelelő szakirány. Fontos információ, hogy a tanulóknak majdnem a negyede jó hírnevű iskolát választ. Befolyásoló tényező még az is, hogy a tanulók ismerősei, barátai mely iskolában kívánják folytatni tanulmányaikat. A tanulók több mint 20%-át nem veszik fel abba az iskolába, amelyikbe elsőként jelentkezett és ez önmagában is eredményezheti a tanuló motivátlanságát, az iskolai célkitűzés hiányosságát.

- Ezt választottam, mert itt volt nekem tetsző tagozat, szakirány
- Ezt választottam, mert ide jöttek a barátaim
- Ezt választottam, mert jó híre volt az iskolának
- Ezt választottam, mert ez volt a legközelebb
- Nem volt elképzelésem, így alakult
- Az első helyen választott helyre nem vettek fel, ide viszont igen
- Egyik általam megjelölt helyre sem vettek fel, ezért ide irányítottak
- Egyéb, éspedig...

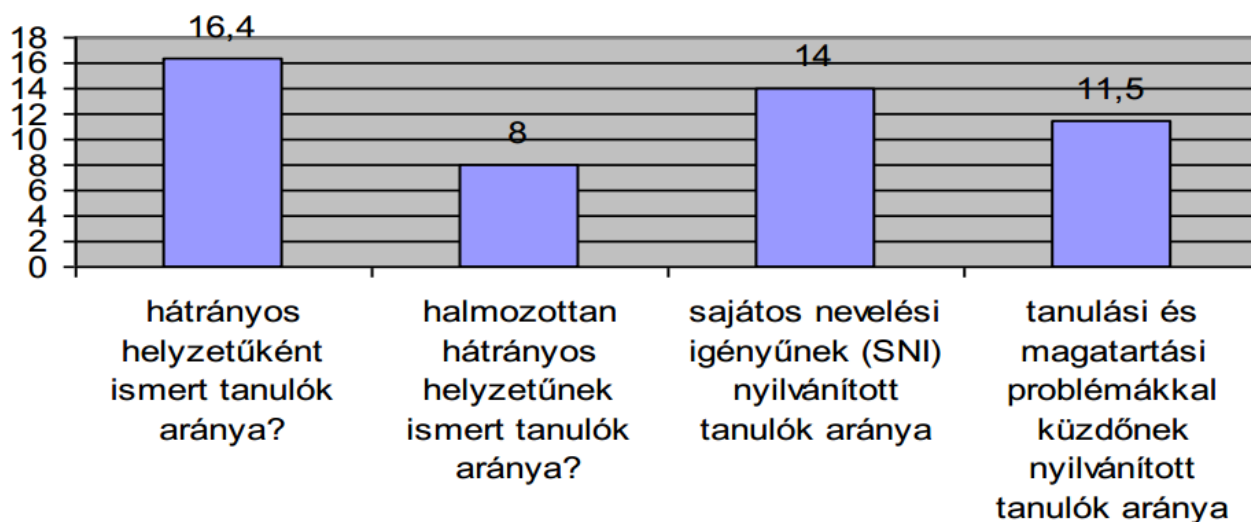
7. grafikon http://www.budapestedu.hu/data/cms26774/frontvonaltan_1.pdf

g.) Hátrányos helyzetű tanulók aránya

A tanárokat oktatási módszereik, konfliktuskezelő stratégiák kiválasztásakor nagyban befolyásolja a hátrányos helyzetű tanulók száma. A kutatás eredményeként megállapítható, hogy a főváros által fenntartott középiskolákban meghaladja a tanulók húsz százalékát. Nehezítő körülmények lehetnek még a szociális problémák, a tanulási vagy magtartási zavarok. Legnehezebb helyzetben a sajátos nevelési igényű tanulók vannak, mivel országunkban kevés speciális szakiskola található. A normál szakiskoláknak külön programot kell számukra kialakítani, hogy azzal is elősegítsék integrációjukat.

8. grafikon http://www.budapestedu.hu/data/cms26774/frontvonaltan_1.pdf

Hátrányos helyzetű tanulók aránya

II.II. Makrokörnyezeti okok

a.) Anyagi gondok

Iskolai erőszak oka lehet anyagi probléma is. Ez nem csak azt jelenti, hogy az egyik gyerek lop a másiktól, mert szüksége van rá. Az is lehetséges, hogy eldugja és pár nap múlva visszaadja társa valamely használati tárgyát, eszközét, mert féltékeny a másikra, mert neki több van és meg akarja leckéztetni. Feszültség alakulhat ki az iskola és a szülők között, amikor az iskola mindenféle indokkal pénzt szed a diákokkal (tanulmányi kirándulás, fénymásolás, sportkör). Sok szülőnek nincs pénze, hogy finanszírozza a délutáni foglalkozásokat, így a gyerekek érdeklődése és energiája nincs egész nap lekötve. A családok anyagi helyzete nagyban befolyásolja a gyerekek viselkedését. A jó anyagi helyzetű szülőkkel rendelkezők nagyobb számban jelennek meg a drogfogyasztók között, mint a közepes, vagy nem jó anyagi helyzetben élő társaik. Itt említhető a csapdába esett állat viselkedése. Az emberek ugyanúgy, mint az állatok, amikor már nincs menekülési lehetőség, agresszívek lesznek és támadnak. Tehát ha egy diák hátrányos helyzetű és kilátástalannak érzi a jövőét, ösztönösen agresszívvá válik.

b.) Versengés

A diákok hétköznapijai az iskolákban nagyrészt a versengésről szól, az osztályok közötti és az osztályon belüli harcokban a visszafogottabb, kevésbé magabiztos diákok kiszorítottá válnak

és a többszöri incidensek alatt felgyülemlik bennük a feszültség. Emiatt a diákközösségben hierarchia alakul ki, ahol az „erősek” folyamatosan érzékeltetik a hatalmukat a „gyengékkel” szemben. A túl sok konfliktus vezet a diákoknál erőszakos viselkedéshez, mivel ebben látják a lehetőséget, hogy visszaszerezzék méltóságukat. A mai világban az számít legjobban, hogy sikeresek legyünk és fontos mit tartanak rólunk. E miatt az emberek bármi módon, akár mások bántalmazása által is elérik, amit szeretnének. Ezt a jelenséget élteti, hogy a diákok azt látják, hogy a legtöbb esetben az ilyen viselkedést nem büntetik a felnőttek világában. Ranschburg Jenő pszichológus professzor szerint az iskolarendszer gyermekekkel szemben támasztott teljesítmény kényszeréből is fakad az iskolai erőszak terjedése. Az agresszív viselkedés előnyökhöz, sikerhez vezethet. A gyengébbek megfélemlítése, különböző szolgáltatásokhoz való hozzájutást jelenthet az agresszor számára, ez azonban nem ösztönös, hanem szándékos és tanult.

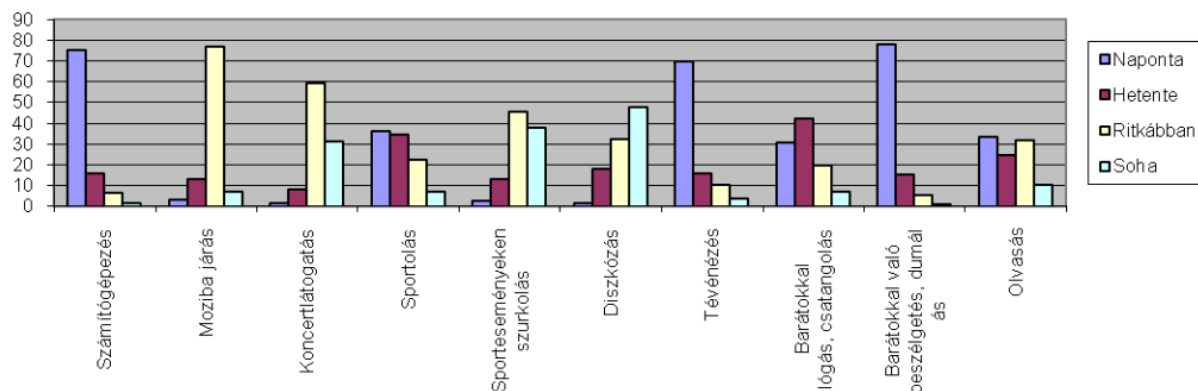
c.) Tanár szociális értékrendje

Különböző konfliktusokat eredményezhet, hogy a pedagógusok többsége saját szociális értékrendjét kívánja elfogadtatni a tanulókkal, vagy például az is, hogy a családokból és az iskolából a férfi modell hiányzik.

Tanár és a diák között konfliktusforrás lehet az illegális fegyelmezés. Az illegális fegyelmezés körébe tartozik, amikor a tanár a diáknak elégtelen osztályzatot ír be rossz magaviseletért. Ide tartoznak még az azonnali röpdolgozatok írása az osztállyal vagy akár csak egy „kiszemelt „diákkal.

d.) Tankötelezettség

Manapság a gyerekek nagyon korán érnek fizikailag, és már kora tizenévesek olyan magatartásra képesek, mint a felnőttek. Dr. Ann Blake Tracy amerikai pszichológus hosszú kutatás után az okot az antidepresszánsok (kedélyjavító gyógyszerek) korlátlan fogyasztásában látja. Feszültséget kelthet az elkülönítő iskolaszervezet is. A középfokú iskolaszervezet nem felel meg az elvárásoknak. A 18. életévig tartó tankötelezettség pedig még inkább megnehezíti az iskolák helyzetét, mivel kötelesek az érdektelen és a követelményeket teljesíteni nem tudó diákokat is felvenni. Az évisméltések után a diákok könnyen céltalanná válhatnak, amely erőszakos viselkedéshez vezethet.

9. grafikon http://www.budapestedu.hu/data/cms26774/frontvonalanban_1.pdf

e.) Testbeszéd, mimika

Az ember képes olvasni a testtartásból, illetve képesek vagyunk kimutatni szavak nélkül, hogy megértjük és törődünk mások érzéseivel. Ha valaki nem képes a nonverbális információkat „lefordítani”, értetlenséghez vezethet, ami könnyen vezet agresszióhoz. Sajnálatos módon nagyon sok olyan gyerek van, aki nem tanult meg olvasni a nonverbális jelekből. Hiperaktivitással, és figyelemzavarral vagy érzelmi zavarokkal diagnosztizált gyerekek különösen veszélyeztetettek e készség hiányossága miatt. Az óvodai időszak az, amikor a gyerekek a leginkább fogékonyak ennek a készségnek a fejlesztésére.

f.) Vallásosság

Az Oktatási Jogok Biztosának Hivatala 2009-ben készített tanulmánya²⁹ több „apró” tényezőt megvizsgált. A magyar és a nemzetközi közélet szerint az erkölcsi romlás és a vallásosság hiánya is kiválthatja ezt a viselkedésformát. A kutatás eredménye viszont nem talált összefüggést az iskolán belüli erőszak kiváltó tényezői és a vallásosság között. Viszont a vallási közösséghez tartozó diákok nagyobb eséllyel válnak áldozattá, mint más diáktársaik.

²⁹http://www.oktbiztos.hu/ugyek/iskolai_agresszio_jelentes.pdf

g.) Drog, alkohol

Napjainkban a drog egyre nagyobb problémát jelent a felnőttek és a gyerekek világában is. A középiskolásokra koncentrált kutatások szerint egyharmaduk már túlesett a kábítószerrel kapcsolatos első találkozón. Az ő esetükben ez leggyakrabban a kannabiszt jelenti, vagyis a marihuánás „füves” cigi elszívását. A második legnépszerűbb drogozási forma a gyógyszerek visszaélészerű szedése, amikor vagy sokkal többet vesznek be a gyógyhatást elérő adagnál, vagy alkohollal együtt használják. Harmadik helyen a próbálkozások gyakoriságában valamilyen amfetamin típusú szer áll. A középiskolás marihuána fogyasztók többsége nem lép túl a kísérletezésen –évi 1-2 alkalom –, de közel 10 %-uk a hétfégi szórakozások alkalmával rendszeresen „szív”. Legtöbbször ezeken a társas össze-jöveteleken nyílik alkalom más drogok kipróbálására, megszerzésére. A legnagyobb mértékű diák drogfogyasztás a fővárosban tapasztalható. A megyeszékhelyeken és egyéb városokban ennél csekélyebb a korosztály érintettsége, ugyanígy a kisebb településeken. Egyes drogfajták tekintetében is észlelhetők különbségek. Budapesten leggyakrabban marihuánát és szintetikus kábítószereket (amfetaminokat, ecstasyt, LSD-t) fogyasztanak, vidéken pedig a visszaélészerű gyógyszer használat vezet. A legkisebb településeken főként a szerves oldószerek, ragasztók, hígítók gőzeinek belégzésével bódítják magukat, a fővárosban viszont ezen „inhalánsok” használata a legritkább. Az eltérésekben nyilvánvalóan a drogokhoz való nem egyforma hozzáférési lehetőségek észlelhetők. Új, jelentős veszély az úgynevezett designer (dizájner) drogok megjelenése, amelyeket gyakorlatilag egyes kábítószerek molekula szerkezetében történő változtatással hoznak létre, s az új anyag vegyészeti képlete eltér a kábítószertől, így nem is szerepelhet a kábítószer listákon. Ezek hatása leggyakrabban valamilyen stimuláló anyaghoz, például amfetaminhoz hasonlít.

III. Az iskolai erőszak megelőzése, csökkentése

III.I. 1997. évi XXXI. törvény a gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról

17. § (1) Az e törvényben szabályozott gyermekvédelmi rendszerhez kapcsolódó feladatot látnak el - a gyermek családban történő nevelkedésének elősegítése, a gyermek veszélyeztetettségének megelőzése és megszüntetése érdekében - a törvényben meghatározott alaptevékenység keretében

- a) az egészségügyi szolgáltatást nyújtók, így különösen a védőnői szolgálat, a háziorvos, a házi gyermekorvos,
- b) a személyes gondoskodást nyújtó szolgáltatók, így különösen a családsegítő szolgálat, a családsegítő központ,
- c) a közoktatási intézmények, így különösen a nevelési-oktatási intézmény, a nevelési tanácsadó,
- d) a rendőrség,
- e) az ügyészség,
- f) a bíróság,
- g) a pártfogó felügyelői szolgálat,
- h) az áldozatsegítés és a kárenyhítés feladatait ellátó szervezetek,
- i) a menekülteket befogadó állomás, a menekültek átmeneti szállása,
- j) a társadalmi szervezetek, egyházak, alapítványok,
- k) a munkaügyi hatóság.

A fentiekben meghatározott intézmények és személyek kötelesek

- a) jelzéssel élni a gyermek veszélyeztetettsége esetén a gyermek jóléti szolgálatnál, b) hatósági eljárást kezdeményezni a gyermekbántalmazása, illetve súlyos elhanyagolása vagy egyéb más, súlyos veszélyeztető ok fennállása, továbbá a gyermek önmaga által előidézett súlyos veszélyeztető magatartása esetén. Ilyen jelzéssel és kezdeményezéssel bármely állampolgár és a gyermekek érdekeit képviselő társadalmi szervezet is élhet. A meghatározott személyek, szolgáltatók, intézmények és hatóságok a gyermek családban történő nevelkedésének

elősegítése, a veszélyeztetettség megelőzése és megszüntetése érdekében kötelesek egymással együttműködni és egymást kölcsönösen tájékoztatni. 30

A Kölöknet 2009-ben készült kutatása³¹ szerint a tanintézmények az iskolai agresszió megszüntetését a pedagógusok, védőnők és nevelési tanácsadók együttműködésétől várják. Véleményük szerint rendőrség is nagy szerepet játszik a jelenség csökkentésében, de munkájuk a már megtörtént, konkrét ügyekhez kapcsolódnak és nem pedig a jelenség megelőzésére helyezik a hangsúlyt. A felmérés alapján kiderült, hogy az intézmények több mint felében délutáni foglalkozásokat szerveznek és kevesebb, mint a felében drámapedagógiai szakkört is tartanak. A probléma, hogy ahol nagyobb szükség lenne a délutáni foglalkozásokra ott nincs elegendő erőforrás, anyagi háttér a tagozatok megszervezésére. Ezek a délutáni foglalkozások két okból kifolyólag lennének fontosak a diák és az iskola számára is. Az egyik, hogy a gyermek a foglalkozások során ki tudja fejezni érzelmeit, sportolás közben levezeti a nap folyamán összegyűlt feszültséget. A másik pedig, hogy a tanárnak lehetősége van személyesebb légkört teremteni, így nagyobb az esély arra, hogy a gyermek megnyíljon és még időben észlelni lehessen a problémákat. A megkérdezett igazgatók szerint az iskolai agresszió kezeléséhez leginkább pénzre, szakképzett oktatókra, a pedagógusok megbecsülésére lenne szükség. Emellett azt is kiemelték, hogy fontosnak tartják a feltételek egyidejű megvalósulását mivel a pénz nem elegendő az iskolák e téren való fejlődéséhez.

III.II. Tévhitek a jelenséggel kapcsolatban

- „Ez az iskola úgyis menthetetlen”, illetve „de hiszen ez egy kiváló iskola”.Mind a kettő véleményezés tévhit. Nem létezik, hogy egy iskolában ne lehetne javítani a helyzeten és az sem, hogy ne legyen semmi féle erőszakos megnyilvánulás.
- „Ha a zéró tolerancia elvét alkalmazzuk kevesebb lesz a rombolás.” A tiltással csak még több indulat gyűlik össze a diákokban, így a későbbiekben valószínűleg sokkal drasztikusabb formában fog megnyilvánulni a gyermek magatartásában. A kemény büntetések tudatában a gyerekek nem fogják elárulni bajtársaikat és ez még több előítéletet szülhet.

³⁰http://net.jogtar.hu/jr/gen/hjegy_doc.cgi?docid=99700031.TV

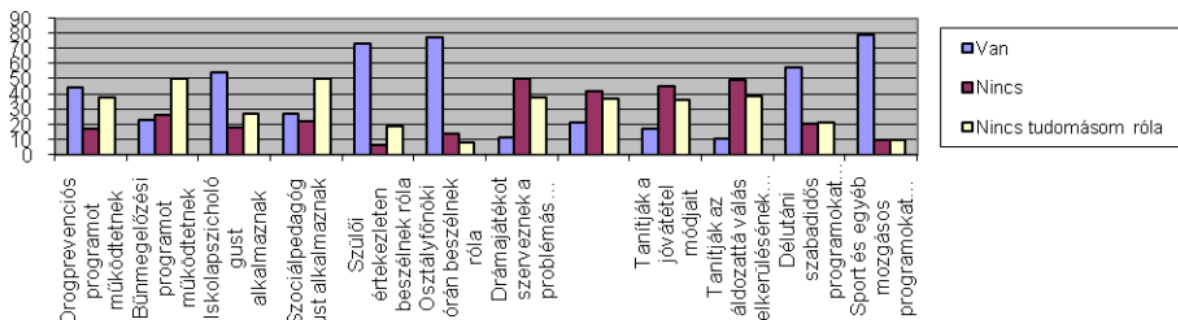
³¹http://www.koloknet.hu/koloknet_tanulmany.pdf

- "Idővel minden megoldódik féle" pozitív gondolkodásmód sem vezet eredményhez. Kisebb problémáknál megoldódhat a helyzet, azonban vannak helyzetek, amikor a tanárok figyelmetlensége, közömbössége miatt súlyosabbá olykor menthetetlenné válik a helyzet.
- „Ezek a mai fiatalok sem mások, mint amilyenek mi voltunk annak idején”. Ez a megállapítás sem igaz, mivel digitális korszakban élünk. Új kultúrában nevelkednek a diákok és a generációk közti szakadék is egyre nagyobb. Az új gépesített kultúra előnye, hogy a szegényeknek lehetőségük nyílik családdal kommunikálni, ha nincs pénzük vidékre utazni. Negatív oldala pedig hogy egyre több gyűlölet tartalmú oldalak is találhatóak az interneten és lehetővé teszik a diáktársak iskolán kívüli zaklatását is.
- „Bántalmazó diák eltávolítása megoldja a problémát. „Ha a problémás gyerek elkerül az iskolából biztosan lesz jelentkező, aki betölti a szerepét. Az iskolából való eltanácsolásnál hasznosabb, ha a diák nem kap kellő figyelmet. Ha nincs nézőközönség, nincs kinek műsort csinálni.
- „Minél több a pénz annál több lesz a békés iskola.” Ez az állítás azért nem igaz, mert az erőszak csökkentéséhez nem elegendő a pénz. Nagyon fontos kritérium hozzá az idő és a hozzáállás. Az anyagi forrás leginkább „fentről” érkezik és sok esetben nem kapja meg az iskola. A csonka családok gyermekeinél gyakran a tanárok pótolják a szülőket. Ezt a féle támogatást pedig nem lehet pénzzel megfizetni.
- " Ha a problémás gyerekekre irányítjuk a figyelmünket, jobb lesz a légkör." Minden iskolában vannak olyan gyerekek, akik orvosi vagy pszichiátriai problémák miatt speciális ellátást igényelnek. A hátrányos helyzetű diákok könnyen célponttá válnak. Eltávolításuk viszont felesleges, mivel a bántalmazó-áldozat- szemlélő szerepek nem változnak és a megüresedett helyre mindig lesz jelentkező.
- "Van olyan program, amely mindenhol működődik, gyorsan bevezethető a problémák megoldására." Minden iskola egyedi eset mivel különböző faji, vallási hovatartozási összetételében különböznek egymástól. Nem mindegy az anyagi, szociális helyzet. A vezetőség iskolázottsága, ami meghatározza, hogy mely értékek a fontosak nekik. A városi szegény negyedben segítik, egymást a diákok a tanárokat pedig támadják a bandák. A jómódú középosztálybeli diákok igényeik kielégítéssel, biztonságba érzik magukat így inkább egymással versengenek és a tanárok kegyeit keresik.

- "Az erőszak olyan, mint a fertőzés, amit fel kell számolni." Ha sikerült csökkenteni az erőszakot a munka koránt sem ért véget. Nem elég meg szüntetni, az újra kialakulását is meg kell akadályozni.³²

III.III. A megoldás lehetőségei

Eredményes fellépés lehet, ha kortárs közvetítők, mediátorok felkészítésével megpróbálják a konfliktusokat megszüntetni. Ha viszont csordaszellem miatt alakul ki konfliktus, a vezetőt kell kivonni a közösségből. Fontos, hogy pozitív mintát kell mutatni a diákoknak. Ha a gyerek harmonikus környezetben nevelkednek könnyebb elsajátítaniuk a helyes értékrendet. A tanárok legyenek megfelelően közvetlenek és egyúttal távolság tartók, hogy a diákok tisztán lássák a diák és a tanár közötti különbséget. Az iskoláknak arra kellene törekedniük, hogy a diákok ne unatkozzanak, legyenek egyértelmű szabályok, amelyek megszegéséért valamilyen büntetés jár. Arra viszont figyelni kell, hogy a büntetés miatt a diák ne hogy még agresszívebbé váljon, ezért csak rövid ideig alkalmazva lehet eredményt elérni. Az erőszak csökkenthető az iskolában, ha összetartó közösség kialakítására törekednek. Fontos azonban a szülők segítsége is. A szülő feladata, hogy felismerje, ha gyermekének erejét meghaladó gondja van az iskolában.

10. grafikon http://www.budapestedu.hu/data/cms26774/frontvonalban_1.pdf

a.)Elköteleződés

Ha az embernek nagy céljai vannak, annak elérésében fontos és nélkülözhetetlen az elköteleződés. Hiába van módszer, eszköz, ha nincs elköteleződés. Az iskolai agresszió egy bizonyos szintig természetes jelenség, a szerepek időről időre változnak. A probléma, ha megakad a szerepek váltakozása. Köztudott, hogy a tanárok napjainkban igen túlterheltek, de

³²Stuart W. Twemlow-Frank C. Sacco: Miért nem működnek az iskolai bántalmazás-ellenes programok, Flaccu kiadó Budapest, 2012, 19-39 o. alapján

emellett azt is biztosan állíthatjuk, hogy egy békés iskolában jobb eredmények érhetőek el. Sajnos adott esetekben előfordul, hogy maguk a tanárok gátolják meg az elköteleződés kialakulását a diákokban. Ha a pedagógus nem megfelelő hangnemben kommunikál hosszabb ideig a tanulókkal, az elköteleződés helyett ellenszenvet vált ki belőlük. Az elköteleződés folyamatának egyik eleme, hogy mindenki tisztában legyen a tanárookra nehezedő plusz feladatok mennyiségével, mértékével. Nem kell túl bonyolítani a dolgokat, csak egyszerű, kislépésekkel kell kezdeni. Szükség lesz egy csoportvezetőre és egy személyre, aki jegyzőkönyvet vezet. Az egyszerűség betartásának érdekében rövid megbeszélések a javasoltak. A megbeszélések eredményeként szervezhető egy próba kampány. Fontos tudni, hogy egy rendezvény után nem fog megváltozni az iskola légköre. Szükségesek a heti megbeszélések, amelyen az igazgató is részt vesz, így újabb ötleteket oszthat meg a pedagógusokkal, építő kritikát mondhat, és a tájékozódhat az elért változásokról, eredményekről. Könnyebb megnyerni a diákok seregét, ha látványos ünnepeket szervez az iskola. A vezetés elköteleződésének kialakulása könnyebben kialakul, ha az igazgató elismeréssel díjazza tevékenységüket. Az igazgató nem tud mindenhol ott lenni, de jót akar. Jutalmazni kell a beosztottakat és mivel nem adottak a lehetőség az oktatásban a pénzjutalomra a tanárok a szabadidő növelésének is örülnek. A megvalósítás érdekében tantervbe szerepeltetni kell bántalmazás ellenes programot. A program része lehet az idősebb gyerekek részéről a kisebbek istápolása. Minél több szülő, tanár bevonása is sok segítséget jelent. Kezdeként fel kell mérni az iskola körzet sajátos egyedi igényeit a körzet vagy a régió összes iskoláját beleértve. Az elköteleződés létrejöttét illetően nem szerencsés, ha a tanárokat már a bekövetkezett tragédia motiválja. Az ilyen iskolák kétségbeesettek és minél gyorsabb megoldást keresnek, aminek az eredménye a nem megfelelő program, nem megfelelő ütemezéssel. A tanárok mellett szükséges a kulcsszereplők motivációját is kideríteni. Elemezni kell a tanárok és diákok között kapcsolatot és meghatározni, hogy mi az elérendő cél. Ha ez mind meg van, akkor lehet ténylegesen cselekedni. Az elköteleződés nem egyenlő a hatalomnak való behódolással, az elköteleződést nem lehet elrendelni. Akadályozó tényező lehet az üres fecsegés, utasítgatás, a betarthatatlan ígéretek, a minden tudó szerepében tetszelgés, az ítélezés és a bírálat. Bántalmazás sokféle alakot öltött, azonban minden megnyilvánulásában a megalázás játssza a legfontosabb szerepet. A változás alapvető feltétele a háttérben zajló hatalmi dinamika megértése. „A bántalmazó magatartást az erőfölénnyel való visszaélés jellemzi, amelynek célja az áldozat nyilvános megalázása. Az erőfölény adódhat testi adottságokból, öltözködésből, anyagi helyzetből, jó fellépésből, előnyös megjelenésből, egyes etnikai jellegzetességekből és számos egyéb a közösség által fontosnak

tartott sajátosságából”³³ A bántalmazó az áldozat és a szemlélő szerepek szoros egységbe fonódva alkotják, meg egymást akármelyikkel találkozunk, feltételezi a másik kettőt. Ezek nem állandó, rögzült szerepek. A problémák akkor jelentkeznek, ha a szerepek rögzülnek. Az iskolai konfliktusba azt tekintjük szemlélőnek, aki a bántalmazás vagy egyéb erőszakos cselekmények tanúja, de sem nem bántalmazó sem nem áldozat.³⁴

b.) Szabadidő kitöltése (számítógép, televízió)

Szabadidő helytelen kitöltése is okozhat a későbbiekben konfliktus helyzeteket. Mondhatni új jelenség a plázázás, amit a gyerekek a felnőttektől tanultak el. A gyerekek sokszor csak sétálgatnak és nézelődnek. Nincs pénzük vásárolni, azonban így tájékozódnak a divatról. Néhányan moziba és játéktermekbe is járnak, ami megnehezíti az iskolák dolgát. A diákok figyelmét sokkal jobban leköti a mozi és a játékgépek izgalmas világa, mint az iskola egy zöld táblával és krétával. Az idősebb korosztályra jellemző a kártyázás, amely napjainkban már a számítógépen is elérhető. A kutatás szerint a fiatalok kevesebbet „buliznak” mostanában de az is lehet, hogy a diákok más hogy értelmezték ezt a fogalmat. A kocsmazás is egy új szórakozási forma a diákok körében, azonban ennek a mértékét sem lehet felmérni, mert amíg valaki egy üveg sör mellett elbeszélget, a haverjaival vannak diákok, akik hajnalig részegeskednek.

A XXI. században a gyerekek délutánijaikat a számítógép előtt töltik. Egyre inkább jellemző, hogy csak a gép előtt ülnek, és nem járnak társaságba. Mivel napjainkban a technika hihetetlen gyorsasággal fejlődik így lehetőség nyílik az érzelmek virtuális formában való kimutatására. Lehetséges nonverbális módon, képileg az érzelem kimutatás, de ebben az esetben a gyermek, ha társaságba kerül, nem fogja tudni mások számára érthetően kimutatni a véleményét, érzéseit. Ráadásul a virtuális világban szabadon, minden következmény nélkül állíthat magáról bármit, és ha konfliktushelyzet alakulna ki, fogja magát és kikapcsolja a gépet. Ennek a következménye, hogy a gyermek nem tanulja meg, hogy az ember cselekedeteinek következménye van és ez álltál a problémamegoldó készsége se alakul ki. Egy másik lehetséges ok, hogy a gyerekek gyakran 16-20 órát is eltöltenek a számítógép és a televízió előtt egyhuzamban. Ennek eredménye, hogy elvesztik kapcsolatukat a valósággal. Napjainkban még könnyebben terjed az iskolán belüli erőszak, mivel azt az internet és a televíziós műsorok is elősegítik. Délutánonként a diákok az interneten is kapcsolatban vannak

³³ Stuart W. Twemlow-Frank C. Sacco: Miért nem működnek az iskolai bántalmazás-ellenes programok, Flaccu kiadó Budapest, 2012, 3 fejezet 70 o.

³⁴ Stuart W. Twemlow-Frank C. Sacco: Miért nem működnek az iskolai bántalmazás-ellenes programok, Flaccu kiadó Budapest, 2012, 4 fejezet 95 o.

egymással, így még több konfliktus bontakozik ki köztük. Olykor ez is okozhatja az iskolai verekedéseket, de arra is volt már példa, hogy valakit csak azért vertek meg, hogy a verésről készült filmet felrakhassák a világhálóra. Egyes vélemények szerint az elektronikus média hibáztatható a gyerekek erő-szakosságáért. Egy kutatás³⁵ egyértelműen kimutatta, hogy jelentősen összefügg a két dolog. A tanulmány fő szabályként említi, hogy a képernyő előtt eltöltött hosszabb idő több agresszióval jár. A diákok közti agresszió elkövetése és elszenvedése elsősorban a sokat, napi négy óránál többet tévézők csoportjára jellemző, hozzájuk képest a kevesebbet vagy egyáltalán nem tévézők kevésbé agresszívek, míg azok, akik napi 2-3 órát töltenek a kép-ernyő előtt, átlagos szintű agressziót mutatnak. E mellett összefüggést találtak a számítógépes és konzolos játékok használatának időtartama és az iskolai agresszió között. Akik a számítógépen agresszív játékokkal hosszabb időt töltenek el, maguk is agresszívebbek. Azonban nem feledhető el az oksági viszony tisztázatlansága, hiszen nem dönthető el, hogy a diákok az agresszivitásukat vezetik le a számítógép előtt, vagy a játékok miatt válnak erőszakossá.

c.) Az agresszió levezetése

Az agressziós energia többféleképpen levezethető. Az egyik lehetőség a játék (ugrálás, zacskó kipukkasztás). Habár szakmailag nem bizonyított, hogy a sok energiát igénylő játékok, sportok lefoglalják a gyermek gondolatait, és jó közérzetet eredményeznek. Egy másik lehetőség a fantáziálás. Amikor dühös a gyermek, elképzei, hogy mit tenne, amikor ideges. A kutatások szerint ez a módszer, ha nem is teljesen, de valamennyire csökkenti az agressziót. Sokan másokat hordanak le, csúnyát mondanak másokról, pedig ennek a viselkedésmódnak nincs jótékony hatása, nem vezeti le a negatív energiákat

d.) A magyar rendőrség tevékenysége az iskolai erőszak, agresszió ellen

Az iskolai erőszak kapcsán a rendőrségnek is nélkülözhetetlen szerepe van. Vannak helyzetek, amiket a tanárok és a többi iskolai dolgozó már nem tud megoldani. Néha a gyerekek tettei akár törvénybe is ütköznek. Az iskolavezetők azonban nem minden esetben külső segítséget, ide értve akár a rendőrséget is. A rendőrséggel való együttműködés legintenzívebb iskolatípusok közül a szakiskolák esetében, területileg pedig Kelet Magyarországon. A rendőrséggel való együttműködést a bűncselekmények nagyobb arányba

³⁵http://www.oktbiztos.hu/ugyek/iskolai_agresszio_jelentes.pdf

lévő jelenléte alapozza meg. A rendőrségnek nagyon szigorú „eljárásrendje” van, ami azt a látszatot keltheti, hogy a rendőrség nem csinálja a feladatát. Hol ott, itt csak arról van szó, hogy önkényesen nem ítélkezhetnek. Minden egyes ügyet alaposan ki kell vizsgálniuk és csak a jogszerűen járhatnak el. A jogszabályok betartása mellett a rengeteg papír munka is lassítja a rendőrök munkáját. Az igazgatók úgy véleményezték a rendőri munkát, hogy a rendőrök csak járőrözni tudnak. Fontosak, de tevékenységük nem hatékony.

Magyarországon 1992-ben indult a D.A.D.A. nevű megelőzési program. Az ötletet az USA-ban kidolgozott D.A.R.E.(DrugAbuseResistance Education)elnevezésű program adta. A mozaikszó betűinek jelentése: Dohányzás, Alkohol, Drog, AIDS. A szavak sorrendje a veszélyek mértékét is érzékeltetik. A programot általános iskolásoknak készítették. 6-14éves diákoknak önkéntes rendőrök tartanak előadásokat. A program célja hogy a gyerekek felismerjék a veszélyhelyzeteket, tudjanak dönteni, szükség esetén , tudjanak elutasítani is. Próbálják meg elkerülni ezeket a helyzeteket, de ha nem megy, akkor mindenképpen mondják el a tanáraiknak vagy szüleiknek.

Az ELLEN-SZER nevű programot a magyar rendőrség a középiskolások számára fejlesztette ki. Célja, hogy segítse a diákok szocializációját a jogkövető életmódra neveléssel. Tudatosítja a fiatalokban, hogy a lépjenek fel a bűncselekményekkel szemben és ne hagyják, hogy ők maguk áldozattá váljanak. Egy másik kitűzött célja a programnak, hogy a tanulók rendőrségről kialakított véleményét pozitív irányba terelje.

Iskolarendőr

2013 januárjától vezették be azt a szabályt, hogy a rendőrök visszakísérhetik iskolájukba a 14. életévét be nem töltött diákokat,ha nincs igazolása, amely indokolná az iskolából való hiányzást és nagykorú személy sem tartózkodik a diákkal. A rendőrök több féle igazolást fogadhatnak el. Elfogadható az orvos, az iskola és a szülő által kiállított hitelt érdemlő igazolás. Szeptember másodikától Pintér Sándor belügyminiszter kezdeményezésével bevezetésre került az " Iskola rendőr” program.

Klebelsberg Intézményfenntartó Központ (Klik) által kijelölt kétszáz iskolában úgynevezett bűnmegelőzési tanácsadók felügyelik majd a rendet. Az iskola rendőrök munkássága azon településeken lesz bevezetve, ahol rossz a közbiztonság és az iskolákban sajátos nevelési igényű gyermekek vagy a családi háttér miatt problémás gyerekek járnak. Feladatuk lesz például a drogfogyasztás, annak árusításának leleplezése, illetéktelenül tartózkodó személyek

észlelése és az agresszió visszaszorítása. Szükség esetén osztályfőnöki órákon, szülőiken, felvilágosító előadásokat tarthatnak majd. Mind ezek mellett az illetékességi területükön lévő állami, önkormányzati, társadalmi és civil szervezetekkel tartják fent a kapcsolatot. A rendőrségi törvény ugyanúgy vonatkozik rájuk is, mint az utcán dolgozó járőr kollegáikra, így szükség esetén akár igazoltathatnak és átvizsgálhatják a diákok ruházatát vagy táskáit.

A leendő iskola rendőrök egy három hetes képzésen vettek részt ahol jogi ismereteket, a fiatalokkal kapcsolatos büntető- és szabálysértési eljárási szabályokat és pedagógiai tapasztalatokat is szereztek.

A Pedagógusok Demokratikus Szakszervezete (PDSZ) szerint ezen problémák megoldása a tanárok feladata, őket kéne felkészíteni mivel a rendőri jelenlét elrettentheti a diákokat az iskolától.

A Társaság a Szabadságjogokért (TASZ) nevű szervezet is azonos véleményen van. Szerintük bizalmi légkör szükséges a problémák felszámolásához, főleg a drogfogyasztás visszaszorításához. Félnék attól, hogy a rendőr kiszúr magának egy kisebbségi csoporthoz tartozó, hátrányos helyzetű gyermeket és aránytalanul súlyosan fogja érinteni őket ez által a rendőri intézkedés. A rendőrnek nincs mérlegelés joga, ha észleli, hogy a diák kábítószer fogyasztott vagy csak birtokában van a szer köteles hivatalból büntetőeljárást indítani.

Uzelman Tamás, az egri Bornemissza Gergely Szakközép-, Szakiskola és Kollégium megbízott igazgatójának álláspontja szerint a programot ki kellene terjeszteni a nem iskolai területekre is, úgymint a megyeszékhelyek buszpályaudvarai vagy az intézményekbe vezető útvonalak, amelyek „a bajok gócpontjai”. Ezeken a részeken fokozott ellenőrzésekkel megelőzhető lenne a baj – hangsúlyozta.³⁶

³⁶http://www.hirado.hu/Hirek/2013/08/28/18/Kezdenek_az_iskolarendorok_nem_mindenki_orul.aspx

IV. ÖSSZEGZÉS

Az iskolán belüli erőszak témakörét már 30 éve kutatják és eddig minden kutató országban találtak a jelenséggel. Az előfordulásának gyakoriságáról nincsenek teljes mértékben megbízható eredmények. Az eredmények összehasonlítását nehezíti, hogy nincsenek egységes fogalmak. Nemzetközi vonatkozásban pedig a kulturális különbségek is nehézséget jelentenek. A WHO rendszeresen folytatott felmérései mindenütt azonos mérőeszközökkel készülnek így az általuk szerzett adatokat megbízhatónak tekinthetjük. A kriminálstatisztika alkalmatlan a bűnözés mértékének megállapítására, mivel csak a rendőrségnek bejelentett eseményeket tartalmazza. A dolgozat írás alatt a statisztika alapján nem is, de minden más kutatás és saját tapasztalat alapján egyre inkább az a vélemény erősödött bennem, hogy igenis egyre nagyobb teret nyer magának az iskola agresszió. Kutatásaim során egyértelművé vált számomra az is, hogy leginkább az otthonokból szivárog az iskolába az erőszak. Hiába próbálják a tanárok felismerni a jelenséget és tenni ellene, ha szülőket nem érdekli, sőt néha ők a kiváltó okok. Nagyon sok szülő meglepődik, amikor behívják az iskolába, mert a gyermekükkel valami probléma van. A gond hogy legtöbb esetben a gyerekek nem számolnak be a szüleiknek az iskolai problémáikról, hanem saját maguk próbálják megoldani azokat (sokszor rossz módszerrel). Ugyanúgy ahogy az iskolai hétköznapiokról a hétvégi éjszakázásokról sem számolnak be szüleiknek. A gyerek nem tudja még, hogy ez mennyire veszélyes lehet, így nem lehet csak őket hibáztatni. A hibát inkább a szülőknél kell keresni. Miért nem figyel jobban gyermekére? Biztosan félti és szereti, de sajnos sokan ráfognak, hogy nem érnek rá a túlórák miatt vagy más gondjuk van. Manapság egyre gyakoribb, hogy a szülők elválnak és annak ellenére, hogy érett felnőtt emberek, nincsenek tisztában azzal, hogy a gyermeknek ez mekkora lelki sérelem. Nem hiszem, hogy van más, ami fontosabb lenne egy normális szülőnek annál, hogy felnevelje tisztességesen a gyermekét, gyermekeit. Az iskola a gyermeknek csak a második otthona. A legfontosabb a család, tehát elsődlegesen otthon tanulja meg az élethez szükséges dolgokat. Hiába gondolják sokan, hogy majd az iskolában megnevelik a gyereket nem szabad az iskolára hagyni, mert ez a szülő feladata és nem az iskoláé. Az iskola csak segít a szülőknél a gyermeknevelésben és lehetőséget nyújt egy szélesebb látókör kialakításához. A szülőknél abból kifolyólag is "résen kell lenniük" mivel egyes szakértők kutatásai szerint az iskolák is kegyetlenül bánnak a tanulókkal, lekezelően bánnak velük. Nem csak a diákok táplálják egymásba azt az érzést, hogy semmire sem jók,

hanem a tanintézmények is gátolják a diákokat abban, hogy magabiztos felnőtté váljanak. Elliot Aronson a magyar iskolai erőszak szimbolikus eseteiről, a tanárverésekről így vélekedett: „Nem ismerem túl jól az eseteket, egyvalami azonban biztos: a látszat ellenére nem a tanároknak szól az erőszak. Ez a vandalizmus – s idetartozik az épületrongálás is – az iskolát támadja. Az amerikai diákgyilkosságok mögött a többiektől elszenvedett megaláztatások okozta tömérdek frusztráció áll. A magyar helyzet más természetű: ha unalmasak az órák, ha nem foglalják le a gyerekeket, akkor feleslegesnek érzik magukat, és fellázadnak, még a tekintély ellen is.”³⁷

³⁷<http://www.nepszava.hu/articles/article.php?id=66565>

Felhasznált irodalom jegyzéke:

Stuart W. Twemlow-Frank c. Sacco: *Miért nem működnek az iskolai bántalmazás-ellenes programok*, Flaccu kiadó Budapest, 2012

Figula Erika- Margitics Ferenc-Pauwlik Zsuzsa: *Családi szocializáció és iskolai erőszak* Nyíregyháza, 2010

Blaskó-Miklós-Pallagi-Polt-Schubauer: *Büntetőjog Különös rész I. Budapest - Debrecen* Rejtjel kiadó 2013

Ranschburg Jenő – *Félelem, harag, agresszió* (SAXUM KIADÓ KFT, 2012.)

Elliot Aronson: *A társas lény* (Akadémiai Kiadó Zrt, Budapest 2008.)

Csepelyi Magda: *Mobbing* (Csepelyi Magda és General Press kiadó, Budapest 2000.)

Mihály Ildikó (szerk.): *Erőszak az iskolában*, Új Pedagógiai Szemle 2000. április

Család gyermek ifjúság XIX. évfolyam 2010/4

Internetes forrás:

http://gyermekpszichologus.blog.hu/2011/08/18/bullying_avagy_az_iskolai_bantalmazasro

http://eduline.hu/kozoktatas/2010/11/12/20101111_iskolai_eroszak_felmeres_ombudsman

http://www.jmvk.papa.hu/sites/default/files/uploads/rendorseg/fuzet_2011_szept.pdf

<http://www.ofi.hu/tudastar/valaszol-iskola/iskolaigazgatok>

http://epa.oszk.hu/01500/01551/00060/pdf/educatio_EPA01551_1202-tan9.pdf

http://hvg.hu/karrier/20111103_iskolai_eroszak_felmeres

http://www.rakosmente.hu/Libraries/B%C5%B1megel%C5%91z%C3%A9s_2013/2013_január.sflb.ashx

<http://www.c3.hu/~droginfo/dada.html>

<http://www.ofi.hu/tudastar/eroszak-iskolaban>

http://hvg.hu/itthon/20130826_Belugyminiszterium_iskolarendor_KLIK

http://www.reginakozpont.hu/haz/files/iskolai_eroszak_segedlet_regina.pdf

http://www.remet.hu/cms/index.php?option=com_content&task=view&id=50&Itemid=22

V. Melléklet

Rendőri eljárásban regisztrált személy elleni erőszakos bűncselekmények számának alakulása, elkövetés helye (megye) szerinti bontásban 2011-2012 évi Enyübs adatok alapján, ahol a helyszín kollégiumi szálló , általános iskola, közép és felsőfokú oktatási intézmény.		2011.év				2012.év			
		helyszíne				helyszíne			
		Általános iskola	Középfokú oktatási intézmény	Felsőfokú oktatási intézmény	Kollégium, diákszálló	Általános iskola	Középfokú oktatási intézmény	Felsőfokú oktatási intézmény	Kollégium, diákszálló
Budapest	Emberölés	1	0	0	0	1	0	0	0
	Testi sértés - könnyű	18	8	0	1	18	0	0	2
	Testi sértés - súlyos	6	4	1	2	16	3	4	0
	Kényszerítés	1	0	0	0	0	0	0	0
	Személyi szabadság megsértése	0	0	1	0	1	0	0	0
	Szemérem elleni erőszak	0	0	0	1	0	0	1	0
	Közfeladatot ellátó személy elleni erőszak	6	2	0	0	10	1	0	3
	Közveszélyokozás	0	0	0	1	0	1	0	0
	Garázdaság	13	9	0	0	9	7	0	3
	Rablás	2	1	0	0	2	1	0	0
	Kifosztás	0	0	0	0	0	0	0	2
Baranya	Testi sértés - könnyű	12	9	0	1	9	3	0	2
	Testi sértés - súlyos	1	2	0	0	5	0	0	0
	Kényszerítés	0	1	0	0	0	0	0	0
	Személyi szabadság megsértése	0	0	0	0	1	0	0	0
	Szemérem elleni erőszak	0	0	0	0	1	0	0	0
	Közfeladatot ellátó személy elleni erőszak	2	2	0	0	4	0	0	0
	Garázdaság	13	8	0	1	5	5	0	0
	Rablás	12	0	0	0	0	0	0	0
Bács - Kiskun	Testi sértés - könnyű	11	5	0	0	6	9	0	1
	Testi sértés - súlyos	6	3	0	0	1	1	0	1
	Személyi szabadság megsértése	1	0	0	10	0	0	0	0
	Szemérem elleni erőszak	0	1	0	0	0	0	0	1

	Közfeladatot ellátó személy elleni erőszak	3	1	0	0	2	1	0	0
	Közveszélyokozás	0	0	0	0	1	0	0	0
	Garázdaság	30	7	1	0	8	9	0	0
	Rablás	0	2	0	0	0	1	0	1
	Kifosztás	0	1	0	0	0	0	0	0
Békés	Testi sértés - könnyű	14	1	0	0	8	3	0	1
	Testi sértés - súlyos	3	3	0	0	0	0	0	0
	Kényszerítés	1	0	0	0	1	1	0	1
	Személyi szabadság megsértése	5	0	0	0	0	0	0	0
	Közfeladatot ellátó személy elleni erőszak	5	2	0	0	0	0	0	0
	Garázdaság	7	2	0	0	3	7	0	0
	Rablás	0	0	0	2	0	10	0	2
Borsod - Abaúj - Zemplén	Emberölés	0	0	0	0	0	2	0	0
	Testi sértés - könnyű	16	10	0	0	26	12	0	2
	Testi sértés - súlyos	3	3	0	0	6	0	0	0
	Kényszerítés	2	0	0	0	2	5	0	0
	Közösség tagja elleni erőszak	0	0	0	0	0	1	0	0
	Személyi szabadság megsértése	4	0	0	0	1	0	0	0
	Szemérem elleni erőszak	0	0	0	0	0	0	0	5
	Hivatalos személy elleni erőszak	0	0	0	0	1	0	0	0
	Közfeladatot ellátó személy elleni erőszak	2	2	0	0	3	2	0	0
	Garázdaság	57	20	0	1	46	23	0	2
	Rablás	4	1	0	0	0	9	0	0
	Kifosztás	0	1	0	0	0	1	0	0
Csongrád	Testi sértés - könnyű	17	2	0	3	7	2	0	1
	Testi sértés - súlyos	2	3	3	1	4	3	0	1
	Kényszerítés	0	0	0	0	0	1	0	0
	Személyi szabadság megsértése	1	0	0	1	2	0	0	0
	Közfeladatot ellátó személy elleni erőszak	3	2	0	0	0	0	0	1
	Hivatalos személy támogatója elleni erőszak	0	1	0	0	0	0	0	0
	Garázdaság	19	2	0	0	12	3	0	2

	Rablás	3	2	0	0	0	1	0	0
	Kifosztás	0	0	0	0	0	0	0	1
Fejér	Testi sértés - könnyű	829	4	0	0	1295	4	0	0
	Testi sértés - súlyos	13	7	0	1	25	6	0	0
	Kényszerítés	1	4	0	0	0	2	0	0
	Személyi szabadság megsértése	2	0	0	0	2	2	0	0
	Szemérem elleni erőszak	2	0	0	1	2	1	0	0
	Közfeladatot ellátó személy elleni erőszak	1	0	0	0	7	1	0	0
	Garázdaság	840	10	0	0	517	7	0	0
	Rablás	0	7	0	0	2	0	0	0
	Kifosztás	0	1	0	0	0	0	0	0
Győr - Moson - Sopron	Testi sértés - könnyű	8	7	1	0	4	6	0	0
	Testi sértés - súlyos	2	1	0	5	4	6	0	1
	Kényszerítés	0	0	0	1	0	1	0	0
	Személyi szabadság megsértése	1	0	0	0	0	0	0	0
	Hivatalos személy elleni erőszak	0	0	0	0	0	1	0	0
	Közfeladatot ellátó személy elleni erőszak	0	0	0	0	1	0	0	0
	Garázdaság	6	4	1	1	8	6	0	1
Hajdú - Bihar	Testi sértés - könnyű	15	3	0	0	21	5	0	0
	Testi sértés - súlyos	18	8	1	3	20	8	0	0
	Kényszerítés	0	0	0	0	1	0	0	2
	Személyi szabadság megsértése	1	1	0	0	0	0	0	0
	Szemérem elleni erőszak	1	0	0	0	1	0	0	0
	Közfeladatot ellátó személy elleni erőszak	3	2	0	0	7	0	0	0
	Garázdaság	34	10	0	0	19	15	0	1
	Rablás	2	0	0	0	0	0	0	0
Heves	Testi sértés - könnyű	9	7	0	0	7	5	0	1
	Testi sértés - súlyos	2	0	0	0	1	0	0	0
	Kényszerítés	1	0	0	0	0	0	0	0
	Szemérem elleni erőszak	0	0	0	0	1	0	0	0
	Közfeladatot ellátó személy	9	0	0	0	2	1	0	0

	elleni erőszak								
	Garázdaság	18	4	0	1	13	11	0	3
	Rablás	0	1	0	0	0	1	0	0
Komárom - Esztergom	Testi sértés - könnyű	5	1	0	0	6	0	0	1
	Testi sértés - súlyos	2	1	0	0	0	1	0	1
	Személyi szabadság megsértése	4	0	0	0	0	0	0	1
	Szemérem elleni erőszak	0	0	0	0	0	0	0	3
	Közfeladatot ellátó személy elleni erőszak	1	0	0	0	1	0	0	0
	Garázdaság	9	1	0	0	6	1	0	0
	Rablás	3	0	0	0	0	0	0	0
	Kifosztás	0	0	0	3	0	0	0	0
Nógrád	Testi sértés - könnyű	7	2	0	0	11	3	0	0
	Testi sértés - súlyos	4	2	0	0	1	1	0	0
	Személyi szabadság megsértése	1	0	0	0	0	0	0	0
	Szemérem elleni erőszak	0	0	0	0	1	0	0	0
	Közfeladatot ellátó személy elleni erőszak	0	0	0	0	4	1	0	0
	Garázdaság	11	3	0	3	8	2	0	0
Pest	Testi sértés - könnyű	31	6	0	2	17	3	0	0
	Testi sértés - súlyos	11	1	0	0	7	2	0	0
	Kényszerítés	1	0	0	0	1	0	0	0
	Közösség tagja elleni erőszak	0	0	0	0	0	1	0	0
	Személyi szabadság megsértése	2	0	0	0	0	1	0	0
	Szemérem elleni erőszak	1	0	0	0	1	0	0	0
	Közfeladatot ellátó személy elleni erőszak	5	0	0	0	6	0	0	1
	Garázdaság	6	3	0	0	5	1	0	0
	Rablás	0	2	0	0	1	0	0	0
Somogy	Testi sértés - könnyű	10	5	0	0	14	7	0	0
	Testi sértés - súlyos	5	1	0	1	5	3	0	0
	Kényszerítés	0	0	0	0	3	0	0	0
	Személyi szabadság megsértése	1	0	0	0	0	0	0	0

	Közfeladatot ellátó személy elleni erőszak	1	0	0	0	1	0	0	0
	Garázdaság	7	5	0	0	12	11	0	1
	Rablás	2	0	0	1	2	0	0	0
	Kifosztás	0	0	0	2	0	0	0	0
Szabolcs - Szatmár - Bereg	Testi sértés - könnyű	34	6	0	2	32	7	0	5
	Testi sértés - súlyos	15	9	0	4	21	8	0	1
	Kényszerítés	2	0	0	0	1	0	0	0
	Személyi szabadság megsértése	1	0	0	0	3	1	0	0
	Erőszakos közösülés	1	0	0	0	0	0	0	0
	Szemérem elleni erőszak	2	0	0	0	0	0	0	1
	Közfeladatot ellátó személy elleni erőszak	3	3	0	2	8	1	1	0
	Garázdaság	48	13	0	3	58	13	2	3
	Rablás	2	0	0	0	1	1	0	0
Jász - Nagykun - Szolnok	Testi sértés - könnyű	19	4	0	0	13	5	0	0
	Testi sértés - súlyos	5	1	0	0	5	3	0	1
	Kényszerítés	0	0	0	0	3	1	1	2
	Személyi szabadság megsértése	1	0	0	0	0	1	0	0
	Közfeladatot ellátó személy elleni erőszak	2	0	0	0	6	0	0	1
	Közveszélyokozás	1	0	0	0	0	0	0	0
	Garázdaság	43	8	0	1	38	14	2	0
	Rablás	1	4	0	0	2	1	0	0
Tolna	Testi sértés - könnyű	13	0	0	0	9	5	0	0
	Testi sértés - súlyos	2	0	0	0	3	2	0	0
	Kényszerítés	1	0	0	0	0	0	0	0
	Erőszakos közösülés	0	0	0	0	0	0	0	1
	Közfeladatot ellátó személy elleni erőszak	2	0	0	0	1	0	0	0
	Garázdaság	12	0	0	0	7	4	0	1
Vas	Testi sértés - könnyű	8	4	0	1	4	2	0	0
	Testi sértés - súlyos	2	1	0	1	0	1	0	0
	Személyi szabadság megsértése	2	0	0	0	0	0	0	0

	Közfeladatot ellátó személy elleni erőszak	0	0	0	1	0	0	0	0
	Garázdaság	17	10	0	1	5	4	0	0
	Rablás	0	2	0	0	2	0	0	0
Veszprém	Testi sértés - könnyű	12	2	0	1	13	5	0	0
	Testi sértés - súlyos	3	1	0	1	1	4	0	0
	Személyi szabadság megsértése	2	0	0	1	3	2	0	1
	Szemérem elleni erőszak	0	0	0	0	1	0	0	0
	Közfeladatot ellátó személy elleni erőszak	3	1	0	1	2	0	0	0
	Közveszélyokozás	0	0	0	0	1	0	0	0
	Garázdaság	6	3	0	0	9	5	0	1
	Rablás	1	0	0	0	0	0	0	0
Zala	Testi sértés - könnyű	10	8	0	2	6	9	0	0
	Testi sértés - súlyos	4	1	0	1	2	0	0	0
	Személyi szabadság megsértése	0	0	0	0	0	0	0	1
	Szemérem elleni erőszak	1	0	0	0	0	0	0	0
	Közfeladatot ellátó személy elleni erőszak	1	1	0	0	0	0	0	0
	Garázdaság	9	11	0	0	10	9	0	0
Összesen:	Emberölés	1	0	0	0	1	2	0	0
	Testi sértés - könnyű	1098	94	1	13	1526	95	0	16
	Testi sértés - súlyos	109	52	5	20	127	52	4	6
	Kényszerítés	10	5	0	1	12	11	1	5
	Közösség tagja elleni erőszak	0	0	0	0	0	2	0	0
	Személyi szabadság megsértése	29	1	1	12	13	7	0	3
	Erőszakos közösülés	1	0	0	0	0	0	0	1
	Szemérem elleni erőszak	7	1	0	2	8	1	1	10
	Hivatalos személy elleni erőszak	0	0	0	0	1	1	0	0
	Közfeladatot ellátó személy elleni erőszak	52	18	0	4	65	8	1	6
	Hivatalos személy támogatója elleni	0	1	0	0	0	0	0	0

	erőszak								
	Közveszélyokozás	1	0	0	1	2	1	0	0
	Garázdaság	1205	133	2	12	798	157	4	18
	Rablás	32	22	0	3	12	25	0	3
	Kifosztás	0	3	0	5	0	1	0	3